

ROBERT DŽORDAN

TOČAK VREMENA

KNJIGA JEDANAESTA

BODEŽ SNOVA

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

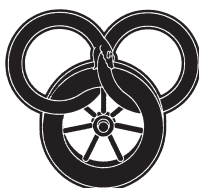
Naslov originala
Robert Jordan
Knife of Dreams
Book Eleven of The Wheel of Time

Copyright © 2005 by The Bandersnatch Group, Inc.
All rights reserved.

Copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

*U spomen na Čarlsa Sent Džordža Sinklera Adamsa
6. jul 1976 – 13. april 2005*

SADRŽAJ

	MAPE	10, 11, 464, 465
Prolog	ŽERAVICA KOJA PADA PO SUVOJ TRAVI .	13
Poglavlje 1	POSLEDNJI ZVUCI	77
Poglavlje 2	DODIR MRAČNOGA	91
Poglavlje 3	U VRTOVIMA	107
Poglavlje 4	SPORAZUM	114
Poglavlje 5	NEŠTO... ČUDNO	125
Poglavlje 6	ŠTAP I BRIJAČ	137
Poglavlje 7	HLADNI MEDALJON	149
Poglavlje 8	ZMAJSKA JAJA	158
Poglavlje 9	KRATKA STAZA.	177
Poglavlje 10	SELO U ŠIOTI.	188
Poglavlje 11	PAKAO U MADERINU.	203
Poglavlje 12	MANUFAKTURA.	222
Poglavlje 13	OPSADA	237
Poglavlje 14	MOKRE STVARI	247
Poglavlje 15	DRUGAČIJE UMEĆE	257
Poglavlje 16	NOVI SLEDBENIK	269
Poglavlje 17	BRONZANI MEDVED	280
Poglavlje 18	VESTI ZA ZMAJA	295
Poglavlje 19	ZAVETI.	306

Poglavlje 20	ZLATNI ŽDRAL	319
Poglavlje 21	U KAMENU	337
Poglavlje 22	DA SIDRO ZAPLAČE	356
Poglavlje 23	POZIV NA ZASEĐANJE	367
Poglavlje 24	MED U ČAJU	384
Poglavlje 25	SLUŽENJE ELAIDI	411
Poglavlje 26	KAO DA JE SVET SUMAGLICA	424
Poglavlje 27	OBIČNA DRVENA KUTIJA	446
Poglavlje 28	U MALDENU	466
Poglavlje 29	POSLEDNJI ČVOR	478
Poglavlje 30	IZVAN KAPIJE	495
Poglavlje 31	ULICA PUNOG MESECA	507
Poglavlje 32	ISPUNITI POGODBU	521
Poglavlje 33	DEVET OD DESET	533
Poglavlje 34	ŠOLJICA KAFA	543
Poglavlje 35	DIJELININA VAŽNOST	549
Poglavlje 36	POD HRASTOM	561
Poglavlje 37	PRINC GAVRANOVA	570
Epilog	SETI SE STARE IZREKE	581
	REČNIK	591
	O AUTORU	605

Slast pobjede i gorčina poraza jesu poput bodeža snova.

Iz Magle i čelika

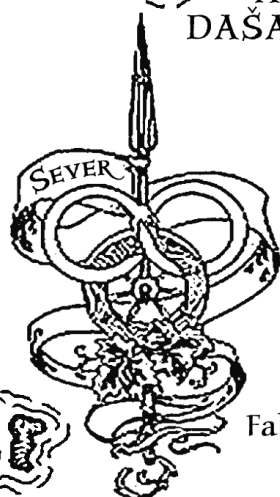
Medoka Komadrina

MRTVO
MORE

AILE
DAŠAR

ARITSKI
OKEAN

Tremalking

Bandar
Eban

Falme

Tančiko

Elmora

Vetrogrizov
prst

Kalm

Ebou Dar

Reka Dagon

ARAD
DOMAN

Reka Akium

Kataro

Paeris
Svar
(Mračna
suma)

Almotska
ravnica

Emondovo

Polje

Baerlon

DVE
REKE

Reka Andahar

TARABON

Džehana

Maglene

Amador

AMADICIJA

Obala senki

Reka Šarija

GELDAN

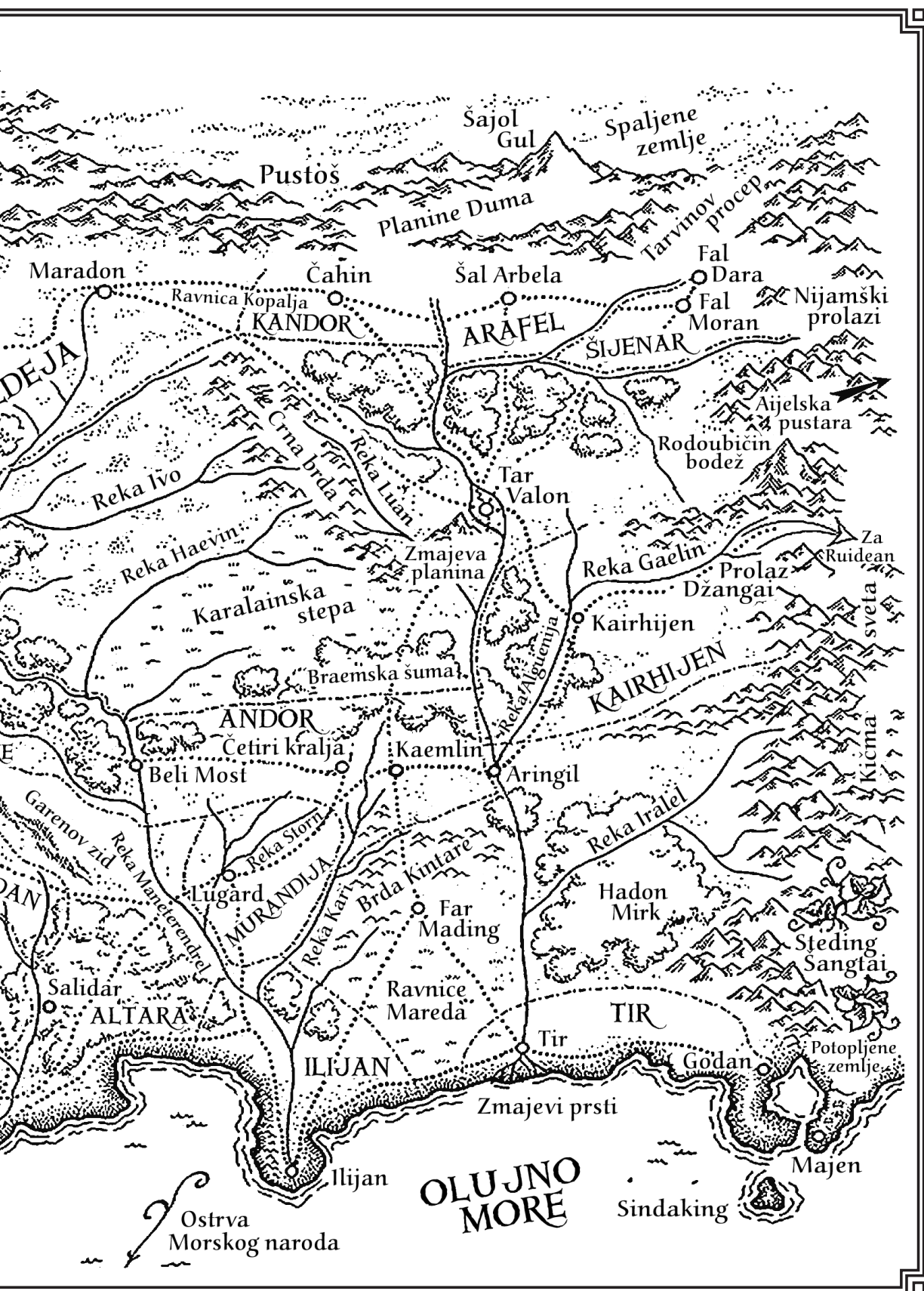
Reka Arinel

Kraj sveta

planine

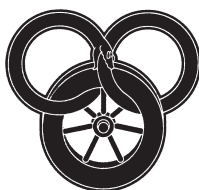
Tomanska glava

SEVER

PROLOG

ŽERAVICA KOJA PADA PO SUVOJ TRAVI

Sunce se preko neba penjalo ka sredini jutra, tako da su se od njegove svetlosti Galadova senka i senke njegova tri oklopljena saputnika pružale pred njima dok su kasom terali atove niz put koji je vodio pravo kroz šumu prepunu hrastova i kožolista, borova i kiselog drveća, mahom nabujalih u proleće. Pokušavao je da isprazni um, ali sitnice su mu neprestano skretale pažnju. Ako se izuzme bat konjskih kopita, vladala je potpuna tišina. Nije bilo ni jedne jedine ptice da peva s neke grane, niti jedne veverice da čavrlja. Bilo je previše tiho za to doba godine, kao da čitava šuma zadržava dah. Ovo je nekada bio veliki trgovački put, davno pre nastanka Amadicije i Tarabona, pa je tvrdo nabijena žućkasta ilovača gdeгде bila prošarana krhotinama drevne kaldrme. Jedne seljačke taljige koje su se vukle iza tromog vola daleko ispred Galada i njegovih saputnika bile su jedini znak da tu sem njih četvorice ima još nekoga. Trgovina se premestila daleko na sever, tako da su se imanja i sela u tom kraju raselili, a čuveni izgubljeni rudnici Elgara zarasli u planinskim visovima, čiji početak beše tek nekoliko milja južno odatle. Tmurni oblaci što su se iz tog smera namicali obećavali su da će do popodneva pljusnuti kiša, ako nastave sa svojim laganim valjanjem preko neba. Jedan crvenkrili jastreb šestario je rubom šume tražeći plen. Baš kao što i on lovi. Ali u srcu, ne po rubovima.

Vlastelinska kuća koju su Seanšani dali Emonu Valdi pojavila se iza krivine, a on je zauzdao konje, priželjkujući da ima kalpak, pa da može da pritegne remen na njemu i da se time posluži kao izgovorom. Umesto toga morao je da se zadovolji raspkopčavanjem i prikopčavanjem opasača s kojeg mu je visio mač; pretvarao se da ga je nezgodno opasao. Nije bilo nikakve svrhe u tome da nosi oklop. Ako jutro prođe onako kako se on nada da će proći, u svakom slučaju će morati da skinе oklopni prsник i verižnjaču, a ako stvari pođu po zlu, oklop jedva da će ga zaštititi nešto malo bolje od njegovog belog kaputa.

Nekada seosko boravište kralja Amadicije, ta zgrada beše jedna ogromna građevina plavog krova, načičkana u crveno obojenim balkonima – prava drvena palata s drvenim tornjevima na uglovima povrh kamenog temelja nalik na nisko strmo brdo. Pomoćne zgrade, konjušnice i ambari, težačke kućice i zanatske radnje, sve su bile prizemne i podignute na širokoj čistini oko glavne zgrade, ali bile su skoro jednako veličanstvene, takođe obojene u plavo i crveno. Šaćica muškaraca i žena kretala se između njih, s te daljine sićušne figure, a deca su se igrala pod budnim okom starijih. Slika i prilika uobičajenog života, a sve je neuobičajeno. Njegovi saputnici sedeli su u sedlima sa uglačanim kalpacima i oklopnim prsnicima na sebi, bezizražajno ga gledajući. Njihovi atovi nestrpljivo su kopali zemlju, pošto to kratko jahanje od tabora nije bilo dovoljno da bi istrošili jutarnju svežinu.

„Damodrede, razumljivo je ako se predomišljaš“, nakon nekog vremena reče Trom. „Teška je to optužba, gorka kao žuč, ali...“

„Ne predomišljam se zbog sebe“, prekide ga Galad. Još je juče čvrsto rešio šta će. Ali bio je zahvalan Tromu zbog toga što mu je dao potrebnu priliku. Oni su se jednostavno pojavili kada je on izjahao iz logora, prateći ga bez reči. Tada nije bio trenutak za priču. „Ali šta je s vama trojicom? Kockate se time što ste pošli sa mnom, a to ne morate. Kako god da se današnji dan završi, nećete biti lepo upamćeni. Ovo su moja posla i dajem vam dozvolu da idete i da gledate svoja.“ Kazao je to previše ukočeno, ali tog jutra jednostavno nije mogao da nađe prave reči, niti da opusti grlo.

Zdepasti čovek odmahnu glavom. „Zakon je zakon, a mogao bih i da koristim svoj novi čin.“ Tri zlatna zvezdasta kapetanska čvora bila su upletena ispod razgranatog sunca na licu njegovog belog plašta. Nije bilo malo palih kod Džeramela, uključujući i ništa manje nego tri gospodara kapetana. Tada su se borili protiv Seanšana, a nisu bili u savezu s njima.

„Učinio sam neke mračne stvari služeći Svetlosti“, sumorno kaza ispijeni Bajar, a njegove duboko usađene oči zablistale kao da je to doživeo kao ličnu uvredu, „mračne kao ponoć bez mesečine, a verovatno ću ih opet činiti, ali nešto je toliko mračno da je nedopustivo.“ Izgledao je kao da će pljunuti na zemlju.

„Tako je“, promrmlja mladi Bornhald, trljajući usta oklopnom rukavicom. Galad je njega uvek smatrao mladićem, mada je bio čovek zapravo tek nekoliko godina mlađi od njega. Dainove oči su krvave; verovatno je sinoć opet pio rakiju. „Ako čovek prestupi, čak i u službi Svetlosti, onda mora učiniti ispravnu stvar kako bi se za taj prestup iskupio“, prgavo zagundā Bajar. Vrlo verovatno da nije to želeo da kaže.

„U redu“, odgovori Galad, „ali neću kriviti nikoga ko se okrene i vrati. Ovo ovde su samo moja posla.“

Ipak, kada je poterao svog škopca u kas, bilo mu je drago što su oni poterali svoje atove u galop da bi ga sustigli i nastavili da jašu rame uz rame s njim dok su se beli plaštovi vijorili za njima. Naravno, nastavio bi on sam, ali možda će njihovo prisustvo sprečiti da ga uhapse i obese na licu mesta. On u svakom slučaju ne očekuje da će preživeti. Ono što se mora, mora se, bez obzira na cenu.

Konjska kopita glasno su odjeknula po kamenom prilazu vlastelinskoj kući, tako da su se svi u širokom središnjem dvorištu okrenuli da ih gledaju: pedesetoro Dece u blistavim verižnjačama, oklopnim prsnicima i kupastim kalpacima, mahom u sedlima, s prestravljenim amadičanskim konjušarima, u tamnim kaputima, koji drže konje. Balkoni koji gledaju na dvorište bili su prazni, ako se izuzme nekoliko slugu koji su izgleda gledali šta se dešava, pretvarajući se da čiste. Šest Ispitivača, krupnih ljudi sa skerletnim pastirskim štapovima uspravljenim iza razgranatog sunca na njihovim plaštovima, stajali su oko Radama Asunave kao telohranitelji, pomalo udaljeni od ostalih. Ruka Svetlosti uvek je malo po strani od ostatka Dece, što je izbor koji ostatak Dece zdušno odobrava. Sedokosi Asunava, naspram čijeg je tužnog lica Bajarovo delovalo puteno, bio je jedino prisutno Dete bez oklopa, a na njegovom snežnobelom plaštu bio je samo jarkocrveni pastirski štap, što je bio još jedan oblik isticanja. Ali sem što je primetio ko je sve prisutan, Galad nije skidao pogled sa samo jednog čoveka u dvorištu. Možda je i Asunava bio na neki način umešan – to nije razjašnjeno – ali samo gospodar kapetan zapovednik može da od visokog inkvizitora zatraži polaganje računa.

Emon Valda nije krupan čovek, ali njegovo tamnoputo odlučno lice nosi izraz onoga ko s punim pravom očekuje pokornost od drugih. I to s najvećim mogućim pravom. Raskrečenih nogu i glave uzdignute, zračeći zapovedništvom, nosio je belo-zlatnu ešarpu gospodara kapetana zapovednika preko pozlaćenog oklopnog prsnika – svilenu ešarpu kitnjastije izvezenu od svake koju je Pedron Nijal ikada nosio. Njegov beli plašt, sa razgranatim suncima na levoj i desnoj strani nedara izvezenih zlatovezom, takođe je bio od svile, kao i njegov zlatnom srmom izvezeni beli kaput. Kalpak pod miškom bio mu je pozlaćen i ukrašen razgranatim suncem iznad čela, a debeli zlatni prsten na levoj ruci, preko oklopne rukavice, bio je ukrašen velikim žutim safirom u kom je bilo izrezbareno sunce. Još jedan poklon od Seanšana.

Valda se neznatno namršti kada Galad i njegovi saputnici sjahaše i pozdraviše ga rukom preko grudi. Ulizički konjušari pritrčaše da od njih prihvate uzde.

„Trome, zašto nisi već krenuo za Nasad?“ U Valdinim rečima se jasno čulo neodobravanje. „Ostali gospodari kapetani već su na pola puta donde.“ On je uvek kasnio na sastanke sa Seanšanima, možda da bi istakao kako su Deca i dalje nezavisna u nekoj meri – tako da je bilo iznenađenje to što su ga zatekli spremnog za polazak; mora da je ovaj sastanak veoma bitan – ali se uvek starao da ostali visoki oficiri stignu na vreme, čak i ako moraju da pođu pre zore. Izgleda da nije pametno preterivati s njihovim novim gospodarima. Seanšani nemaju nimalo poverenja u Decu.

Trom nije pokazivao ni tračak nesigurnosti kakva bi se možda mogla očekivati od čoveka koji je jedva mesec dana na tom položaju. „Reč je o jednom hitnom pitanju, moj gospodaru kapetane zapovedniče“, smesta odgovori i pokloni se u dlaku tačno, ni dublje ni više nego što to pravila nalažu. „Jedno Dete pod mojim zapovedništvom optužuje drugo Dete za zlostavljanje njegove rođake i poziva se na pravo suda pod Svetlošću, koji po zakonu vi morate odobriti ili odbiti.“

„Čudan je to zahtev, sine moj“, javi se Asunava, upitno kriveći glavu nad sklopljenim rukama pre nego što je Valda stigao da odgovori. Čak je i glas visokog inkvizitora bio žaloban; zvučao je kao da oseća bol zbog Tromovog neznanja. Oči su mu podsećale na tamno usijano ugljeglje u gorioniku. „Obično je optuženi taj koji traži da se sudi mačevima, a verujem da je to obično slučaj kada optuženi zna da su dokazi protiv njega dovoljno jaki da bude osuđen. U svakom slučaju, pravo na sud pod Svetlošću nije traženo skoro četiri stotine godina. Saopšti mi ime optuženog i brzo ću se postarati za to pitanje.“ Glas mu postade studen kao mračna pećina usred zime, mada mu je pogled i dalje izgarao. „Nalazimo se među strancima i ne smemo dopustiti da oni znaju kako je neko od Dece sposoban za tako nešto.“

„Asunava, zahtev je meni upućen“, prasnu Valda i ošinu ga pogledom u kojem se jasno videla mržnja. Možda ga je savladao osećaj netrpeljivosti prema tom čoveku. Zabacivši plašt preko jednog ramena kako bi otkrio prstenastu krsnicu svog mača, spusti ruku na dugi balčak i ispravi se. Uvek sklon samoveličanju, Valda diže glas, tako da su ga verovatno čak i ljudi u zgradi čuli, pa poče da besedi umesto da govori običnim glasom.

„Verujem da bi mnoge naše stare običaje trebalo oživeti i da je taj zakon i dalje na snazi. Zanavek će biti na snazi, kao što je od davnine zapisano. Svetlost daruje pravdu jer je Svetlost pravda. Trome, obavesti svog čoveka da može uručiti izazov i s mačem se suočiti sa čovekom kojeg optužuje. Ako taj pokuša da odbije izazov, obznanjujem da je prihvatio krivicu i naređujem da na licu mesta bude obešen, a da njegovo vlasništvo i čin pripadnu čoveku koji ga optužuje, kako stoji u zakonu. Rekao sam svoje.“ A onda se opet namršti na visokog inkvizitora. Možda je tu zaista bila reč o mržnji.

Trom se opet svečano pokloni. „Lično ste ga obavestili, moj gospodaru kapetanu zapovedniče. Damodrede?“

Galad se sledi. Nije ga zbog straha obuzela studen, već zbog praznine. Kada se Dain u pijanstvu izlanuo i ispričao kakve su mu zbrkane glasine dopale ušiju i kada je Bajar nevoljno potvrdio da to nisu tek glasine, Galada je ispunio gnev – takav usijani plamen da je bezmalo poludeo. Bio je siguran da će mu glava pući ako mu pre toga ne prepukne srce. A sada je sav kao od leda, ispražnjen od svih osećanja. I on se svečano naklonio. Veći deo onoga što ima da kaže propisan je zakonom, ali ostatak je pažljivo probrao kako bi sebi dragu uspomenu što više poštedeo srama.

„Emone Valda, Dete Svetla, pozivam te na sud pod Svetlošću zbog nezakonitog napada na Morgazu Trakand, kraljicu Andora, i zbog njenog ubistva.“ Niko nije mogao potvrditi da je žena koju je smatrao svojom majkom mrtva, ali mora da je tako. Desetak ljudi bilo je potpuno sigurno da je iz Tvrđave Svetla nestala pre nego što su je osvojili Seanšani, a isto toliko ih je posvedočilo da nije mogla otići svojevolljno.

Valda ničim nije pokazao da je iznenađen tom optužbom. Njegov smešak je možda trebalo da pokaže žaljenje zbog ludosti koju Galad s tom tvrdnjom čini, ali s tim žaljenjem je bio izmešan prezir. On otvori usta da odgovori, ali Asunava se opet ubaci.

„Ovo je besmisleno“, reče on glasom u kom se više čula tuga nego bes. „Držite ovu budalu, pa ćemo otkriti kakve je on to zavere Prijatelja Mraka deo, zavere koja ima cilj da baci ljagu na Decu.“ Mahnu, a prema Galadu zakoračiše dva golema Ispitivača – jedan sa okrutnim kezom, a drugi bezizražajnog lica, kao zanatlija koji kreće na posao.

Ali stigoše tek da koraknu. Tiho siktanje, iznova i iznova, ogласi se po dvorištu kada Deca olabaviše mačeve u kanijama. Bar desetorica njih do kraja isukaše sečiva, držeći ih vrhovima ka zemlji. Amadičanski konjušari pogrbiše se, pokušavajući da postanu nevidljivi. Najverovatnije bi se dali u beg, samo da se usuđuju. Asunava se zgranuto osvrnu, a guste obrve visoko mu se izviše od neverice dok se grčevito hvatao za svoj plašt. Za divno čudo, čak je i Valda na tren izgledao iznenađeno. Nije valjda očekivao da će Deca dopustiti hapšenje nakon onog njegovog proglaša. Ako i jeste, brzo se povratio.

„Vidiš, Asunava“, kaza on skoro veselim glasom, „Deca slede moje naredbe i zakon, a ne hirove nekog Ispitivača.“ Pruži kalpak u stranu, kako bi ga neko uzeo od njega. „Mladi Galade, odbijam tvoju bezobraznu i besmislenu optužbu i bacam ti tvoju poganu laž u lice. Jer to jeste laž, ili u najboljem slučaju suludo prihvatanje neke otrovne glasine koju su pokrenuli Prijatelji Mraka ili neki drugi što Deci žele zlo. Bilo kako bilo, ukaljao si mi čast na najgori mogući način, te stoga prihvatom tvoj izazov na sud pod Svetlošću, pod kojim ću te ubiti.“ To se baš i nije uklapalo u obred, ali odbio je optužbu i prihvatio izazov; biće dovoljno.

Shvativši da i dalje drži kalpak u pruženoj ruci, Valda se namršti na jednog među Decom što su sjahala – vitkog Saldejca po imenu Kašgar – a on priđe da ga uzme. Kašgar je samo potporučnik, skoro dečakskog izgleda uprkos orlujskom nosu i gustim brkovima koji su podsećali na obrnute rogove, ali kretao se očigledno nevoljno, a Valdi se glas smračio i postao zajedljiviji dok je nastavljao da priča, otkopčavši opasač s mačem i pružajući mu i njega.

„Pazi šta radiš s tim, Kašgare. To je sečivo označeno čapljom.“ Otkopča svileni plašt i pusti ga da padne na kaldrmu, a za njim usledi i ešarpa dok su mu se šake kretale ka kopčama oklopa. Izgleda da nije želeo da proverava jesu li ostali voljni da mu pomognu. Lice mu je bilo sasvim spokojno, izuzev što mu se u besnim očima videlo obećanje odmazde – i to ne samo Galadu. „Kako sam shvatio, Damodrede, tvoja sestra hoće da postane Aes Sedai. Možda i shvatom odakle je tačno ovo poteklo. Nekada bih žalio zbog tvoje smrti, ali ne danas. Možda ću poslati tvoju glavu u Belu kulu, pa da veštice vide plod svojih spleta.“

Zabrinutog lica, Dain prihvati Galadov plašt i opasač s mačem, premeštajući se s noge na nogu kao da nije baš siguran postupa li ispravno. Pa, pružena mu je prilika da se predomisli, a sada je prekasno. Bajar oklopljenom rukom uhvati Galada za rame i nagnu se uz njega.

„Voli da napada ruke i noge“, tiho reče, osvrćući se i gledajući Valdu. Sudeći po tome kako ga je streljao pogledom, među njima nije sve bilo čisto. Naravno, to mrštenje se nije mnogo razlikovalo od njegovog uobičajenog izraza.

„Voli da cedi krv iz svog protivnika, sve dok taj više ne može ni da korakne ni da digne mač, pa tek onda kreće da ga ubije. Brži je od otrovnice, ali najčešće napada protivnikovu levu stranu, a isto će očekivati i od tebe.“

Galađ klimnu. Većini desnorukih lakše je da tako napadaju, ali to mu se čini čudnom slabošću za jednog majstora sečiva. Gareth Brin i Henri Haslin terali su ga da vežba tako što će menjati kojom rukom drži gornji deo balčaka, upravo da ne bi razvio tu lošu naviku. Čudno je to što Valda voli da produžava borbu. Njega su učili da se trudi da je završi što je brže i čistije moguće.

„Zahvaljujem ti“, kaza, a ispijeni čovek sumorno se namršti. Daleko od toga da je Bajar dopadljiv, a izgleda da ni on ne voli nikog sem mladog Bornhalda. Od njih trojice, njegovo prisustvo najviše ga je iznenadilo, ali ipak je tu i to mu se računa u prilog.

Stojeći na sredini dvorišta, podbočen u svom belom kaputu izvezenim zlatom, Valda se okrenuo u mestu. „Svi se povucite uza zidove“, glasno zapovedi. Potkovice zazvečase po kaldrmi kada Deca i konjušari krenuše da ga poslušaju. Asunava i njegovi Ispitivači zgrabiše uzde svojih konja, a lice visokog inkvizitora bilo je zgrčeno od ledene srdžbe. „Neka sredina bude čista. Mladi Damodrede, srešćemo se tu...“

„Oprosti mi, moj gospodaru kapetane zapovedniče“, prekinu ga Trom uz blagi naklon, „ali budući da si učesnik u sudu, ne možeš biti arbitar. Sem visokog inkvizitora, koji po zakonu ne može da učestvuje, ja sam posle tebe najviši po činu, te stoga, uz tvoju dozvolu...“ Valda ga ošinu pogledom, pa žustro priđe Kašgaru i stade pored njega, prekrstivši ruke, pa razmetljivo zalupka stopalom, pokazujući nestpljivost da se što pre počne.

Galađ uzdahnu. Ako stvari pođu po zlu za njega, što je gotovo neumitno, njegovi prijatelji će za neprijatelja imati najmoćnijeg čoveka među Decom. Verovatno je da bi Trom u svakom slučaju navukao na sebe njegovo neprijateljstvo, ali sada je to još izvesnije. „Drži ih na oku“, kazao je Bornhaldu klimajući glavom prema Ispitivačima na konjima okupljenim oko kapije. Asunavini poslušnici i dalje su kao telohranitelji stajali u krugu oko njega, svi do jednog sa šakama na balčacima.

„Zašto? Sada čak ni Asunava ne može da se umeša. To bi bilo protiv zakona.“

Jedva se suzdržao da opet ne uzdahne. Možda je mladi Dain daleko duže Dete od njega, a njegov otac je čitav život proveo u službi, ali taj čovek kao da o Deci zna daleko manje nego što je on naučio. Za Ispitivače je zakon ono što oni kažu da jeste. „Samo pazi na njih.“

Trom je stajao u sredini dvorišta, mača isukanog i pruženog u ravni s tlom, a za razliku od Valde izgovorio je reči tačno onako kako su zapisane. „Pod Svetlošću smo okupljeni kako bismo posvedočili sudu pod Svetlošću, svetom pravu svakog Dete-ta Svetla. Svetlost obasjava istinu, a ovde će Svetlost obasjati pravdu. Neka niko ne progovara ko nema pravo po zakonu i neka svako ko pokuša da se umeša bude smešta sasečen. Ovde će pravdu pod Svetlošću naći čovek koji pod Svetlošću zavetuje svoj život, i to snagom svoje mišice i voljom Svetlosti. Suprotstavljeni će se goloruki sastati ovde gde ja sada stojim“, nastavi spuštajući mač, „i nasamo porazgovarati. Neka im Svetlost pomogne da nađu reči kojima će ovo okončati pre krvoprolića, jer ako to ne

učine, jedno Dete danas mora da umre, a njegovo će ime biti izbrisano iz naših spisa i svaki pomen na njega biti zabranjen. Pod Svetlošću, biće tako.“

Kako je Trom krenuo ka rubu dvorišta, tako je Valda pošao ka središtu, i to u stavu zvanom „mačka prelazi dvorište“ – bahato i nehajno. On zna da nema tih reči koje mogu sprečiti da krv bude prolivena. Za njega je dvoboj već počeo. Galad mu je samo pošao u susret. Beše viši od Valde skoro za glavu, ali ovaj se držao kao da je on krupniji i uveren da će pobediti.

Ovoga puta, osmeh mu je bio potpuno preziriv. „Nemaš ništa da kažeš, je li, mali? Nije ni čudo, s obzirom na to da će ti majstor sečiva za jedno minut odrubiti glavu. Ali hoću da ti jedno razjasnim pre nego što te ubijem – kada sam je poslednji put video, drolja je bila živa i zdrava i biće mi žao ako je sada mrtva.“ Osmeh se raširi i postade još preziriviji. „Bila je najbolja koju sam ikada imao, i nadam se da će mi se još jednom pružiti ta prilika.“

Usijana srdžba navre u Galadu, ali uz silan napor nekako mu pođe za rukom da okrene leđa Valdi i da se udalji od njega, već besom hraneći zamišljeni plamen, kako su ga njegova dva učitelja naučila. Čovek koji se gnevan bori, gnevan i umire. Dok je stigao do mladog Bornhald, već je postigao ono što su Gareth i Henri nazivali jedinstvo. Lebdeći u praznini, isuka mač iz kanija koje mu je Bornhald pružio i blago zakrivljeno sečivo postade deo njega.

„Šta ti je rekao?“, upita ga Dain. „Na trenutak si izgledao kao da ćeš ga ubiti na licu mesta.“

Bajar uhvati Daina za ruku. „Ne skreći mu pažnju“, promrmlja.

Galad je bio usredsređen. Svaki put kada bi neko sedlo zaškripalo, on bi to čuo jasno i određeno; svaki put kada bi potkovica odjeknula po kaldrmi. S razdaljine od deset stopa čuo je kako muve zuje kao da su mu u uvu. Činilo mu se kao da im bezmalo može razaznati pokrete krila. Sjedinio se s movama, s dvorištem, s dvojicom ispred sebe. Sve to postade deo njega, a samome sebi ne bi mogao skrenuti pažnju.

Valda ga je sačekao da se okrene pre nego što je na suprotnoj strani dvorišta isukao svoj mač, i to kicoški, tako da sečivo blesnu kada mu se zavrte u levoj ruci, pa iskoči iz nje i odlete u mu u desnu, u kojoj opet opisa blistavi točak u vazduhu pre nego što se zaustavi ispred njega, u obema rukama, nepomično kao kamen. Valda krenu napred, opet u istom stavu, „mačka prelazi dvorište“.

I sam dižući mač, Galad krenu da ga presretne, bez razmišljanja zauzevši jedan stav, možda pod uticajem svog stanja uma. Stav se zvao „praznina“ i samo oštro i znalačko oko moglo bi da prepozna kako nije reč o običnom hodu. Samo znalačko oko može da vidi kako se prilikom svakog otkucaja srca nalazi u savršenoj ravnoteži. Valda taj čapljom obeleženi mač nije dobio na poklon. Pet majstora sečiva sudilo je o njegovom umeću i jednoglasno mu dodelilo to zvanje. Glasanje uvek mora biti jednoglasno. Jedini drugi način da se to zvanje dobije jeste da se u poštenoj borbi, jedan na jedan, ubije drugi nosilac sečiva sa čapljom. Valda je tada bio mlađi nego Galad sada. Ali to nije bilo bitno. Nije bio usredsređen na Valdinu smrt. Nije bio usredsređen ni na šta. Ali nameravao je da ubije Valdu, pa makar morao da *vрати mač u korice*,

spremno svojim telom prihvatajući tom čapljom označeno sečivo da bi to postigao. Prihvatio je da će možda doći do toga i pomirio se s time.

Valda nije traćio vreme na zauzimanje položaja. Čim mu se Galad našao nadohvat mača, kao munja ga je napao „branjem niske jabuke“, baš kao da zaista namerava da mu u prvom minutu borbe odrubi glavu. Na to se moglo odgovoriti na nekoliko načina koji su mukotrpnom obukom postali nagoni, ali Bajarova upozorenja lebdela su mu negde u tmurnim krajevima uma, baš kao i činjenica da ga je Valda upozorio upravo na to. I to dvaput. Ne razmišljajući šta čini, odluči se za nešto drugo i izmaknu se u stranu pa zakorači napred, istog trena kada se „branje niske jabuke“ pretvori u „leopardovo milovanje“. Valda razrogači oči kada njegov udarac za nekoliko palaca promaši Galadovu levu butinu, a razrogači ih još i više kada mu „rasecanje svile“ zaseče desnu podlakticu. Međutim, smesta se prebaci u „let golubice“, i to tako brzo da se Galad izmače pre nego što njegovo sečivo duboko zaseče Valdu, jedva odbijajući udarac „orao kruži nad barom“.

Plesali su napred-nazad razmenjujući udarce, klizeći po kaldrmi. „Gušter u trnju“ naleteo je na „trokraku munju“. „List na lahoru“ odbio je „jegulju među lokvanjima“, a „dva zeca u skoku“ naletela su na udarac „kolibri ljubi ružu“. Razmenjivali su udarce kao da vežbaju. Galad je pokušavao napad za napadom, ali Valda je zaista bio brz kao otrovnica. „Ples šumskog tetreba“ koštao ga je plitke posekotine na levom ramenu, a „crvenperi jastreb hvata golubicu“ koštao ga je još jedne rane na levoj ruci, neznatno dublje. „Reka svetlosti“ možda bi mu u potpunosti odsekla ruku da taj poprečni udarac nije dočekao očajnički brzom „kišom na jakom vetru“. Napred-nazad, sečiva su se neprestano belasala, a vazduh je odzvanjao od zveketa čelika po čeliku.

Nije mogao da oceni koliko se dugo bore. Vreme nije postojalo, već samo trenutak. Činilo mu se kao da se on i Valda kreću kao pod vodom, pokreta usporenih osekom. Valdi se lice bilo orosilo znojem, ali samouvereno se smešio, kao da ga nimalo me muči posekotina na podlaktici, i dalje jedina rana koju je zadobio. Galad je osećao kako i njega znoj obliva i peče mu oči. Osećao je i krv kako mu curi niz ruku. Te povrede će ga na kraju usporiti, a možda su ga već i usporile, ali dobio je i dve rane na levom bedru – i to obe ozbiljnije. Od tih rana čizma mu se napunila krvlju i nije mogao a da ne hramlje, doduše blago – ali to će se s vremenom pogoršati. Ako će ubiti Valdu, to se mora dogoditi ubrzo.

Namerno udahnu duboko, pa još jednom – i to na usta – pa još jednom. Neka Valda pomisli da on gubi dah. Sečivo mu blesnu u „ubadanje konca u iglene uši“, prema Valdinom levom ramenu, ali ne onoliko brzo koliko je to moglo da bude. Ovaj s lakoćom odgovori s „lastavica poleće“, smesta skliznuvši u „lav skače“. To se završi trećom ranom na njegovoj butini; nije smeo da bude brži u odbrani nego u napadu.

Opet napade Valdino rame „ubadanjem konca u iglene uši“, pa opet i opet, sve vreme duboko dišući na usta. Samo ga je sreća sačuvala da u tim razmenama ne primi još više udaraca. Ili možda Svetlost zaista obasjava tu borbu.

Valda se još više isceri; poverovao je da je on na rubu snage, iznuren i usredsređen samo na jedno. Kada Galad isuviše sporo po peti put počne „ubadanje konca u iglene

uši“, Valdi mač krenu u „lastavica poleće“, ali skoro nehajno. Pribravši svu brzinu koja mu je ostala, Galad izmeni udarac i „kosidba ječma“ zaseče Valdu neposredno ispod grudnog koša.

Na trenutak se činilo da taj čovek nije ni svestan da je ranjen. Načini korak i počeo nešto što je možda trebalo da bude „kamenje pada s litice“, a onda razrogači oči i zatezura se, a mač mu ispade iz ruku i zveknu po kaldrmi kada on pade na kolena. Ruke mu podoše ka velikoj rani preko tela, kao da pokušava da zadrži utrobu da mu ne ispadne, a usta mu se otvoriše i staklaste oči usredsrediše na Galadovo lice. Šta god da je nameravao da kaže, nije mu pošlo za rukom jer mu krv pokulja preko brade. Pade na lice i više se ne mrdnu.

Po navici, Galad odsečno otrese sečivo kako bi krv skliznula s poslednjeg palca njegove dužine, pa se lagano sagnu da nekoliko preostalih kapi obriše o Valdin beli kaput. Bol koji je do tada zanemarivao sada se rasplamsa. Levo rame i čitava ruka izgarali su mu od bola; butina kao da mu je plamtela. Jedva se uspravio. Možda je bliže iznurenosti nego što je mislio. Koliko su se dugo borili? Mislio je da će osetiti zadovoljstvo zato što je osvetio majku, ali osećao je samo prazninu. Valdina smrt nije dovoljna. Ništa sem žive Morgaze Trakand ne može biti dovoljno.

Odjednom postade svestan ritmičnog pljeskanja i diže pogled, pa vide Decu kako tapšu po svojim oklopljenim ramenima u znak odobravanja. Svi do jednog – izuzev Asunave i Ispitivača. Od njih nije bilo ni traga ni glasa.

Bajar požuri ka Galadu noseći kožnu vrećicu i pažljivo mu raseče rukav. „Ove će morati da se zašiju“, promrmlja, „ali mogu da čekaju.“ Kleknu pored Galada, pa izvadi iz vrećice zavoje i počeo da ih namotava preko rana na butini.

„I ove moraju da se zašivaju, ali zavoji će sprečiti da u međuvremenu iskrvariš.“

Ostali počeoše da se skupljaju oko njega i da mu čestitaju, najpre ljudi koji su sjahali, a iza njih oni koji još behu u sedlima. Niko nije ni pogledao leš na kaldrmi, izuzev Kašgara, koji već krvavim kaputom očisti Valdin mač pre nego što ga je vratio u kanije.

„Kud Asunava ode?“, upita Galad.

„Otišao je čim si poslednji put zasekao Valdu“, nelagodno odgovori Dain.

„Verovatno je krenuo u logor da dovede Ispitivače.“

„Zaputio se u suprotnom smeru, prema granici“, javi se neko. Nasad je odmah preko granice.

„Gospodari kapetani“, reče Galad, a Trom klimnu.

„Nema Deteta koje bi pustilo da te Ispitivači uhapsu zbog ovoga što se ovde desilo, Damodrede – ako to ne naredi njegov kapetan. Mislim da bi neki od njih to i naredili.“ Opet se začu besni žamor i ljudi zaustiše kako tako nešto ne bi dozvolili, ali Trom ih malo utiša dižući ruke. „Znate da je to tačno“, glasno kaza. „Sve drugo bilo bi pobuna.“ To izazva mrtvu tišinu. Među Decom nikada nije bilo pobune. Lako je moguće da nikada nije bilo ničeg bližeg pobuni od njihovog malopredašnjeg postupka. „Galade, napisaću ti otpust iz Dece. Možda će neko drugi narediti da budeš uhapšen, ali moraće da te pronađu, a bićeš u prednosti. Biće potrebno pola dana da

Asunava sustigne ostale gospodare kapetane, a ko god da pristane uz njega neće moći da se vrati pre sutona.“

Galad besno odmahnu glavom. Trom je u pravu, ali sve je to pogrešno. Previše toga je pogrešno. „A da li ćeš napisati otpuste i za ove ostale ljude? Znaš da će Asunava naći neki način da i njih optuži. Hoćeš li da napišeš otpuste za Decu koja ne žele da pomažu Seanšanima da zauzimaju naše zemlje u ime čoveka mrtvog duže od hiljadu godina?“ Nekolicina Tarabonaca se zgledaše i klimnuše, a i drugi učiniše tako, i to ne samo Amadičani. „Šta je s ljudima koji su branili Tvrđavu Svetlosti? Hoće li im ikakav otpust skinuti lance ili naterati Seanšane da prestanu da ih iznuruju kao životinje?“ Opet se začu besni žamor; ti zarobljenici su svoj Deci trn u oku.

Prekrstivši ruke, Trom ga pogleda kao da ga prvi put vidi. „A šta bi ti uradio?“

„Naredio bih Deci da nađu nekoga – bilo koga – ko se bori protiv Seanšana i sklopio bih savezništvo s njima. Postarao bih se da Deca Svetla jašu u Poslednjoj bici umesto da pomažu Seanšanima da jure Aije i otimaju naše zemlje.“

„Bilo koga?“, visokim glasom upita jedan Kairhijenjanin po imenu Dojrelin. Niko nikada nije ismevao Dojrelina. Premda nizak, beše širok bezmalo koliko i visok, a na njemu jedva da beše i trun sala i mogao bi da stavi lešnike među sve prste i sve ih slo-
miti kada stisne pesnicu. „To može da znači i Aes Sedai.“

„Ako nameravaš da budeš u Tarmon Gai'donu, onda ćeš morati da se boriš rame uz rame sa Aes Sedai“, tiho mu odgovori Galad. Mladi Bornhald se namršti od snažnog gađenja – pri čemu nije bio jedini. Bajar se napola ispravi pre nego što se opet pognu i vrati na svoj posao. Ali niko se ne usprotivi. Dojrelin lagano klimnu, kao da nikada nije razmišljao o tome.

„Ne volim veštice ništa više nego ostali“, naposljetku reče Bajar, ne dižući glavu od vidanja. Krv je natapala zavoje dok ih je namotavao. „Ali u Načelima piše – da bi se borio protiv gavrana, možeš da sklopiš savez sa zmijom dok se bitka ne okonča.“ Talas klimanja glavom pronese se među ljudima. Gavran označava Senku, ali svi znaju da je to takođe seanšansko carsko znamenje.

„Boriću se rame uz rame sa vešticama“, odgovori jedan vižljasti Tarabonac, „pa čak i zajedno sa onim Aša'manima o kojima stalno slušamo, ako se bore protiv Seanšana. Ili u Poslednjoj bici. A boriću se protiv svakog koji kaže da grešim.“ Ošinu pogledom oko sebe, kao da je spreman da to počne na licu mesta.

„Izgleda da će se stvari odvijati kako ti želiš, moj gospodaru kapetane zapovedniče“, reče mu Trom, klanjajući se znatno dublje nego Valdi. „Bar u izvesnoj meri. Ko je taj koji može da kaže šta će se desiti za sat vremena, a kamoli sutra?“

Galad samog sebe iznenadi smehom. Još od juče bio je ubeđen da se nikada više neće nasmejati. „To je loša šala, Trome.“

„Zakon je takav. A Valda je doneo proglas. Sem toga, imao si hrabrosti da kažeš ono što su mnogi mislili, ali su ćutali – među njima i ja. Tvoje namere su bolje za Decu nego bilo šta što sam čuo otkako je Pedron Nijal umro.“

„Svejedno je to loša šala.“ Šta god da u zakonu piše, taj deo je zanemarivan još od Stogodišnjeg rata.

„Videćemo šta Deca imaju da kažu o tome“, odgovori Trom i isceri se, „kada zatražiš od njih da nas slede u Tarmon Gaïdon da bismo se borili rame uz rame sa vešticama.“

Ljudi opet stadoše da tapšu po ramenima, još snažnije nego zbog njegove pobe-
de. Isprva tek nekolicina, ali pridruživalo im se sve više njih, sve dok svi do jednog – uključujući i Tromu – nisu odobravali. To jest, svi do jednog, sem Kašgara. Duboko se poklonivši, Saldejac mu je obema rukama pružao sečivo obeleženo čapljom u kaniji.

„Moj gospodaru kapetane zapovedniče, ovo je sada tvoje.“

Galad uzdahnu. Nadao se da će ta budalaština zamreti pre nego što stignu do logora. Povratak tamo dovoljno je velika glupost i bez dodavanja takvih tvrdnji. Verovatno će biti zbačeni iz sedala i bačeni u lance, a možda i smesta prebijeni nasmrtno. Ali mora otići tamo. To je ispravno.

Svetlost je već počela da rudi tog hladnog prolećnog jutra, premda sunce još nije ni provirilo preko obzorja, a Rodel Ituralde diže svoj zlatom optočeni durbin i uperi ga prema selu ispod brda gde je sedeo u sedlu svog uskopljenog riđana, duboko u srcu Tarabona. Mrzi to što mora da čeka da bude dovoljno svetla da bi mogao da vidi. Pazeći da zrak sunca ne odblesne o sočivo, držao je kraj dugog valjka palcem i zaklanjao ga nadnetom šakom. U to rano doba stražari su najmanje na oprezu, pošto osećaju olakšanje zbog toga što je tama po kojoj neprijatelji mogu da se prišunjavu raspršena, ali još od prelaska preko Almotske ravnice, naslušao se priča o aijelskim upadima u Tarabon. Da je on stražar na mestu gde možda ima Aijela, izrastao bi mu još jedan par očiju. Čudno je što se zbog tih Aijela nije čitava zemlja uskomešala kao razrušeni mravinjak. Čudno i možda zlokobno. Naoružanih ljudi ima na gomile, Seanšana i Tarabonaca njima zakletih na vernost, a bezbrojni Seanšani dižu imanja, pa čak i sela – ali skoro da mu je bilo prelako da dopre toliko daleko. Tog dana lakoći je došao kraj.

Iza njega, među drvećem, konji su nestrpljivo kopali. Stotinu Domanaca s njim bili su tihi, ako se izuzme povremeno škriputanje kada bi se neko pomerio u sedlu, ali osećao je njihovu napetost. Priželjkivao je da ih ima dvaput toliko. Pet puta. U početku mu se činilo da će pokazati kako ima poverenja u njih ako bude jahao sa odredom koji se sastoji uglavnom od Tarabonaca. Više nije siguran da je to bila dobra odluka. U svakom slučaju, prekasno je za kajanje.

Na pola puta između Elmore i granice sa Amadicijom, Serana se prostirala u ravnoj travnatnoj dolini između šumovitih brda, a u svim pravcima je od sela do šume bilo najmanje milju razmaka, dok je između njega i sela bilo jedno jezerce obraslo trskom u koje su se ulivala dva široka potoka. Nije bilo reči o mestu koje se po danu može zauzeti na prepad. Pre dolaska Seanšana beše poveliko i tu su se zaustavljali trgovački karavani namereni na istok, tako da je u njemu bilo preko deset gostionica i skoro toliko ulica. Seljani su već išli svojim poslovima – žene su s košarama na glavama klizile niz seoske ulice dok su druge palile vatre pod kazanima za pranje rublja

iza svojih kuća, a muškarci išli prema svojim radnjama, ponekad zastajkujući da probore po koju reč. Obično jutro, s decom koja već trče i igraju se, gurajući koturove i dobacujući se krpenjačama među gomilom sveta. Čuo se i zveket iz kovačnice, prigušen u daljini, a dim od vatri zapaljenih da bi se spremio doručak već se razilazio nad dimnjacima.

Koliko je on mogao da vidi, niko u Serani nije ni zagledao tri para stražara s jar-kim prugama povučenim niz oklopne prsnike; oni su možda jedno četvrt milje iza sela šetali konje napred-nazad. Jezero je, budući znatno šire od sela, veoma uspešno štitilo četvrtu stranu. Izgleda da su stražari bili prihvaćeni kao svakodnevnica, kao i seanšanski tabor od kog se Serana više nego udvostručila.

Ituralde neznatno odmahnu glavom. On ne bi postavio logor tako, obraz uz obraz sa selom. Svi krovovi u Serani bili su pokriveni crepovima – crvenim, zelenim ili plavim – ali sve zgrade su od drveta; požar u gradu prelako bi se proširio na vojnički tabor, gde su platneni šatori za skladištenje, veliki kao povećе kuće, bili daleko broj-niji od manjih šatora u kojima je ljudstvo spavalo, a velike hrpe bačvi, buradi i san-duka zauzimale dvostruko veću površinu nego svi šatori zajedno. Bilo bi i sasvim nemoguće sprečiti dugoprste seljane da zalaze u logor. U svim varošima ima nekoliko lopuža koje kradu svaki put kada misle da mogu da se izvuku, a moguće je da zbog tolike blizine i nešto pošteniji ljudi budu u iskušenju. Taj položaj tabora znači da je razdaljina za dovlačenje vode iz jezera kraća, kao i razdaljina koju vojnici moraju da pređu kako bi stigli do piva i vina u selu kada nisu na dužnosti, ali znači i da je zapo-vednik logora labave ruke.

Bilo u logoru labavo ili ne, i tu se nešto dešava. Naspram vojničkih obaveza, selja-ci deluju lagodno. Neki su proveravali konje privezane u dugim redovima, barjaktari proveravali vojnike koji stoje u stavu mirno, na stotine težaka utovaralo je ili istova-ralo kola, a konjušari su uprezali zaprege. Niz put su u taj logor sa istoka i zapada sva-koga dana stizale povorke kola, a druge su odlazile. Divio se seanšanskom umeću da njihovi vojnici dobiju ono što im je potrebno kada i gde im je potrebno. Tarabonski Zmajuzakleti, natmureni ljudi koji mahom veruju da su im Seanšani zatrli san, drage volje su mu ispričali ono što znaju, premda nisu hteli da mu se pridruže. U tom logo-ru ima svega, od čizama do mačeva, od strela pa preko potkovica do čutura, dovoljno da se u potpunosti opremi na hiljade ljudi. Osetiće gubitak tog tabora.

Spusti durbin i otera jednu zelenu muvu koja mu je zujala oko lica. Smesta je zameniše dve. Tarabon vrvi od muva. Zar tu uvek kreću tako rano? Dok se on vrati u Arad Doman, kod kuće će taman početi da se izležu. Ako se bude vratio. Ne – bez zlehudih misli. Kada se bude vratio. U suprotnom, Tamsin će biti zle volje, a retko kada je pametno ozlojediti je preterano.

Većina ljudi u taboru bili su unajmljeni težaci, a ne vojnici, a i od njih svega beše stotinak ili tako nešto Seanšana. Svejedno, jedan odred od tri stotine Tarabonaca u prugastim oklopima dojahao je juče u podne, te im se broj više nego udvostručio, zbog čega je morao da promeni plan. Drugi odred Tarabonaca, jednako velik, ušao je u logor u suton, taman na vreme da jedu i legnu tamo gde nađu mesto da prostru

ćebad. Sveće i ulje za svetiljke za vojnike su luksuz. U logoru je i jedna od onih žena na povocima, damane. Priželjkivao je da može sačekati dok ona ne ode – mora da je vode nekud drugde; šta će jedna damane u logoru za snabdevanje? Međutim, taj dan je dogovoren, a on ne može priuštiti sebi da Taraboncima da razloga za tvrdnje da se okleva. Neki su spremni da se posluže ma kojim razlogom kako bi pošli svojim putem. On dobro zna da ga neće još dugo slediti, ali mora ih što više još nekoliko dana zadržati uza se.

Baci pogled ka zapadu, ne trudeći se da digne durbin.

„Sada“, prošapta – i kao da je to njima zapovedio, dve stotine ljudi s verižnim velovima preko lica u galopu izjuriše iz šume, pa smesta stadoše u mestu, gurajući se ko će gde da stane i mašući dugim kopljima s čeličnim glavama, dok je vođa jurcao među njima razulareno mlatarajući rukama u očiglednom pokušaju da ih dovede u nekakav red.

S te daljine Ituralde čak ni pomoću durbina ne bi mogao da im razazna lica, ali je zato mogao da zamisli srdito lice Torneja Lanasijeta zbog izvođenja te šarade. Zdepasti Zmajuzakleti izgarao je od želje da se uhvati ukoštac sa Seanšanima. Bilo kojim Seanšanima. Bilo je veoma teško ubediti ga da ne krene u napade istog časa kada su prešli granicu. Juče je bio vidno savladan radošću kada je napokon sa svog oklopnog prsnika zgulio omražene pruge koje označavaju odanost Seanšanima. Ali to nije bilo bitno; za sada ni za dlaku ne odstupa od naređenja.

Kada su stražari najbliži Lanasijetu okrenuli svoje atove i galopom ih poterali ka selu i seanšanskom taboru, Ituralde je pogledao u tom smeru i opet digao durbin. Stražari će shvatiti da je njihovo upozorenje suvišno. Logor je stao. Neki ljudi pokazivali su ka konjanicima na suprotnoj strani sela, dok su ostali samo zurili, kako vojnici tako i težaci. Poslednje što je iko očekivao bili su pljačkaši. Bez obzira na aijske upade, Seanšani su Tarabon smatrali svojim – i to s punim pravom. Brz pogled prema selu pokazao mu je da ljudi stoje nasred ulica i zure prema čudnim konjanicima. Ni oni nisu očekivali napadače. Pomislio je kako su Seanšani u pravu, samo što to mišljenje u bližoj budućnosti neće podeliti ni s jednim Taraboncem.

Ali kada je reč o dobro uvežbanim ljudima, zaprepašćenje ne može da traje dugo. U logoru vojnici potrčaše ka svojim konjima, koji mahom još nisu bili osedlani, mada su konjušari krenuli da rade što su brže mogli. Osamdeset i nešto seanšanskih pešadinaca i lukonoša stadoše u vrstu i potrčaše kroz Seranu. Na taj dokaz da pretnja zaista postoji, narod stade da grabi malu decu a da stariju tera u kuće, na sigurno. Za nekoliko trenutaka, ulice se isprazniše i na njima ostadoše samo užurbani strelci u lakiranim oklopima i s čudnim kalpacima.

Ituralde okrenu durbin prema Lanasijetu i vide kako taj čovek galopom vodi svoje konjanike napred. „Sačekaj“, procedi. „Sačekaj.“

Tarabonac, opet kao da je čuo njegovu zapovest, naposletku diže ruku da zaustavi svoje ljude. Bar su i dalje na pola milje ili više od sela. Ta plahovita budala trebalo je da ostane na milju udaljenosti, na rubu šume, i da njegov odred izgleda kao da je razularen i kao da ga je lako pregaziti, ali i pola milje moraće da bude dovoljno. Jedva se suzdržao da ne potrlja rubin u levom uhu. Bitka je sada počela, a u bici čovek mora

one koji ga slede ubediti kako je potpuno smiren i staložen, a *ne* da želi da izmlati tobožnjeg saveznika. Osećanja kao da umeju da se sa zapovednika prenesu na njegove ljude, a ljudi se ponašaju glupo kada su besni, pa ginu i gube bitke.

Dodirujući lažni mladež u obliku polumeseca na obrazu – čovek bi trebalo da u takvoj prilici izgleda najbolje što može – udisao je sad duboko i odmereno sve dok nije bio siguran da je staložen koliko izgleda, a onda se vratio posmatranju logora. Većina Tarabonaca u njemu sada je bila u sedlima, ali čekali su dvadesetak Seanšana, predvođenih jednim visokim čovekom s tankom perjanicom na čudnom kalpaku, da galopom uđu u selo pre nego što su poterali konje za njima, pri čemu su jučerašnje pridošlice bile na kraju povorke.

Ituralde je posmatrao priliku na čelu povorke konjanika, gledajući ga kroz razmake između kuća. Jedna perjanica označava poručnika ili možda potporučnika, što može da bude čosavi mladić koji prvi put zapoveda vojnicima, ili prosedi stari borac koji može da ti skine glavu s ramena ako samo jednom pogrešiš. Za divno čudo, damane – prepoznatljiva po blistavom srebrnastom povocu kojim je bila vezana za ženu na drugom konju – terala je svoju životinju da brže galopira, baš kao i svi ostali. Sve što je čuo govorilo je da su damane zarobljenice, ali ona je delovala jednako žustro kao druga žena, sul'dam. Možda...

Odjednom mu dah zastade i on potpuno zaboravi na damane. Na ulici još *ima* ljudi, sedmoro ili osmoro mušaraca i žena, koji u skupini hodaju tačno ispred povorke konjanika u galopu i kao da ne čuju grmljavinu kopita iza sebe. Sve i da hoće, Seanšani nemaju vremena da se zaustave, a pošto je neprijatelj pred njima – imaju dobrog razloga da to i ne pokušavaju. Međutim, izgledalo je da onaj visoki čovek nije ni prst mrdnuo na uzdama dok su on i ostatak povorke gazili preko tih ljudi. Dakle, reč je o iskusnom i prekaljenom vojniku. Mrmljajući molitvu za mrtve, Ituralde spusti durbin. Ono što sledi najbolje je gledati bez njega.

Dve stotine koraka izvan sela, zapovednik počeo da raspoređuje vojnike tamo gde su se lukonoše već zaustavile i čekale sa strelama na lukovima. Pokazujući Taraboncima iza sebe kuda da idu, zapovednik se okrenu da kroz durbin pogleda Lanasijeta. Sunčeva svetlost odblesnu o okov durbina. Sunce je sada već izranjalo iza obzorja. Tarabonci se vešto razdvojiše, a vrhovi njihovih kopalja zabelasaše se na suncu i spustiše pod istim uglom – dobro uvežbani, iskusni i poslušni ljudi uredno su se rasporedili levo i desno od strelaca.

Zapovednik se nagnu u sedlu kako bi porazgovarao sa sul'dam. Sve se to još može završiti propašću ako on pusti nju i damane da reše stvar. Naravno, moglo bi se završiti propašću i ako to ne učini. Poslednji Tarabonci, one kasne pridošlice, počeo da se razvlače u red pedeset koraka iza ostalih, zarivajući koplja u zemlju i vadeći konjaničke lukove iz tobolaca privezanih iza sedala. Lanasijet, proklet da je, terao je svoje ljude galopom napred.

Osvrnuvši se na trenutak, Ituralde progovori dovoljno glasno da ga ljudi iza čuju. „Spremite se.“ Sedla zaškripaše kada ljudi prikupiše uzde. A onda promrmlja još jednu molitvu za mrtve i prošapta: „Sada.“

Kao jedan, tri stotine Tarabonaca u dugom redu, *njegovih* Tarabonaca, diže lukove i pusti strele. Nije mu bio potreban durbin da vidi kako su suľdam, damane i zapovednik odjednom naćickani strelama. Kada ih odjednom pogodi po desetak strela, skoro da padoše iz sedala. Zbolelo ga je kada je to naredio, ali te žene su najopasniji učesnici na bojištu. Ostatak strela obori većinu strelaca iz sedala, a dok su oni padali na zemlju, drugi talas strela vinu se u nebo i obori poslednje preostale lukonoše, prazneći još sedala.

Iznenadeńi, Tarabonci odani Seanšanima pokušaše da se bore. Od onih koji su još bili na konjima, neki okrenuše atove i spustiše koplja kako bi jurnuli na napadaće. Drugi, možda izgubivši razum kao što to ume da se desi ljudima usred bitke, baciše koplja i pokušaše da izvuku lukove. Ali polete i treći talas i strele uzanih glava zariše se kroz oklopne prsnike s tog kratkog rastojanja i preživeli odjednom izgleda shvatiše da su preživeli. Većina njihovih saboraca nepomićno je ležala na tlu ili pokušavala da ustane, proburažena s dve ili tri strele. Oni i dalje u sedlima, sada su bili brojćano nadjaćani. Nekoliko njih okrenu konje i za tren oka svi ih galopom poteraše na jug, praćeni poslednjom kišom strela, koja obori još neke.

„Stanite“, promrmlja Ituralde. „Ne mrdajte odatle.“

Šaćica konjanika pusti još nekoliko strela, ali ostali su bili dovoljno pametni da se suzdrže. Možda bi mogli da ubiju još nekolicinu pre nego što im uteknu iz dometa, ali ta skupina vojnika je poražena i neće proći još mnogo a svaka će im strela biti važna. A najbolje od svega je što niko nije pojurio u poteru za njima.

Nije se isto moglo reći i za Lanasijeta. On i njegovih dve stotine mahnito su galopirali za vojnicima u bekstvu, a plaštovi su se vijorili za njima. Ituralde je zamišľjao da ih ćuje kako zavijaju, kao lovci na tragu odbeglog plena.

„Milostivi, mislim da smo videli leđa Lanasijetu“, reće mu Džalam, zauzdavajući sivca pored Ituraldea, a ovaj neznatno slegnu ramenima.

„Možda, mladi moj prijatelju. Možda se i opameti. U svakom slućaju, nikada nisam ni mislio da će se Tarabonci vratiti u Arad Doman s nama. Zar ti jesi?“

„Ne, moj lorde“, odgovori viši ćovek, „ali mislio sam da će njegova ćast izdržati makar prvu borbu.“

Ituralde diže durbin i pogleda Lanasijeta, koji i dalje beše u vrtoglavom galopu. Ćovek je otišao i nije verovatno da će se prizvati pameti, koju nema. Trećina vojnika kojima je raspolagao nestala je kao da ih je ona damane pobila. Raćunao je da će ih bar još nekoliko dana imati na raspolaganju. Opet će morati da promeni planove, a možda i da promeni sledeću metu.

Zaboravľjajući na Lanasijeta, on okrenu durbin i baci pogled na mesto gde su oni ljudi pregaženi, pa iznenadeńo zastenja. Izgaženih tela nigde nije bilo. Mora da su prijatelji i susedi došli da ih odnesu, ali pošto se na rubu sela vodila bitka, to je delovalo otprilike jednako verovatno kao da su sami ustali i otišli nakon što su konji prošli.

„Vreme je da se spale sve one divne seanšanske zalihe“, kaza. Tutnuvši durbin u kožnu navlaku privezanu za sedlo, nataknu kalpak i mamuznu konja nizbrdo, a za

njim pođoše Džalam i ostali u dvojnem redu. Brazde ostale za točkovima taljiga i urušena obala nagoveštavali su da postoji gaz preko istočnog potoka. „Nego, Džalame, odredi nekoliko ljudi da upozore seljake da počnu da premeštaju ono što žele da sačuvaju. Reci im da počnu od kuća najbližih logoru.“ Vatra može da se proširi i u suprotnom smeru, što najverovatnije i hoće.

Zapravo, on je već zapalio lomaču koja je istinski važna. Ako ništa drugo, makar je potpirio prve žeravice. Ukoliko ga Svetlost obasja, ako nikoga ne savlada žar borbe ili ako se niko ne preda očaju zbog čvrste ruke kojom Seanšani drže Tarabon, ako niko ne nastrada zbog zlehude sreće, koja ume da upropasti i najbrižljivije razrađene planove, onda je širom Tarabona negde oko dvadeset hiljada ljudi zadalo takve udarce, ili će ih zadati pre sumraka – a sutra ponovo. Sada mu je preostalo samo da se vrati preko više od četiri stotine milja Tarabona i preko Almotske ravnice pljačkajući i ostavljajući tarabonske Zmajuzaklete i prikupljajući svoje ljude. Ukoliko ga Svetlost obasja, ta lomača će oprljiti Seanšane dovoljno da ga raspomamljeni od srdžbe pojure. I to velike srdžbe, bar se tako nadao. Tako će bezglavo uleteti u zamku koju im je postavio, pre nego što shvate da ta zamka postoji. Ako ga ne pojure, onda se bar rato-siljao nekih Tarabonaca iz svoje domovine i obavezao domanske Zmajuzaklete da se bore za kralja, a ne protiv njega. A ako uvide zamku...

Jašući nizbrdo, Ituralde se nasmeši. Već je pripremio drugi plan u slučaju da uvide zamku, a u slučaju da ni taj ne uspe, i treći. On uvek misli na sutra i uvek se priprema za svaku mogućnost koju može da zamisli, sem da se lično Ponovorođeni Zmaj odjednom ne pojavi pred njim. Za sada će njegovi planovi biti dovoljni.

Visoka gospa Surot Sebil Melderet ležala je budna u krevetu i zurila u tavanicu. Mesec je zašao, a trostruko zasvođeni prozori što gledaju na dvorski vrt bili su tamni, ali vid joj se prilagodio, tako da je razaznavala bar obrise kitnjastih kamenih ukrasa na njima. Do zore je ostalo ne više od sat ili dva, ali ona nije ni oka sklopila. Otkad je Tuon nestala, noći je uglavnom provodila ležeći budna, spavajući samo kada bi od izurenosti sklopila oči, ma koliko se upinjala da ih ne zatvara. San sa sobom donosi košmare koje iz sveg srca želi da zaboravi. U Ebou Daru nikada nije zaista hladno, ali noći umeju da budu pomalo sveže, taman dovoljno da ona ne zaspi ležeći ispod tankog svilenog pokrivača. Pitanje koje ju je u snovima mučilo bilo je jednostavno i oštro: je li Tuon živa ili mrtva?

Bekstvo Ata'an Mijere damana i ubistvo kraljice Tilin govorili su u prilog njenoj smrti. Tri tako velika događaja iste noći nisu se mogla odigrati slučajno, a prva dva su sama po sebi dovoljno užasavajuća da upućuju na to da se Tuon desilo ono najgore. Neko je pokušavao da poseje strah među Rijagel, Onima koji se vraćaju kući, a možda i da poremeti čitav Povratak. Zar postoji bolji način da se to postigne nego da se ubije Tuon? Da sve bude još gore, to mora da je bio neko od njihovih. Budući da se iskrcala pod velom, niko od meštana nije znao ko je zapravo Tuon. Tilin su neka sul'dam i njena damane zacelo ubile Jednom moći. Surot je zdušno prihvatila pretpostavku da

su Aes Sedai krive za sve, ali s vremenom će se neko bitan zapitati kako to da se neka od tih žena mogla ušetati u palatu punu damana, i to u gradu punom damana, a da je niko ne primeti. Bar je jedna sul'dam bila neophodna kako bi se skinuli okovratnici s damana Morskog naroda. A dve njene sul'dam nestale su skoro istovremeno.

U svakom slučaju, tek je dva dana kasnije primećeno da su nestale i niko ih nije video od one noći kada je Tuon nestala bez traga i glasa. Misli da njih dve nisu umešane, mada jesu bile u štenarama. Svakako nije mogla da zamisli da Rena ili Seta skinu povodac s jedne damane. Njih dve su svakako imale dovoljno razloga da se iskradu i potraže nameštenje negde daleko, kod nekoga ko ne zna za njihovu poganu tajnu, nekoga kao što je ta Egeanin Tamerat, koja je ukrala dve damane. Čudan je to postupak za nekoga ko je tek uzdignut među Krv. Čudan, ali nebitan; ne vidi kako bi se to moglo dovesti u vezu sa ostalim dešavanjima. Toj ženi su verovatno sav pritisak i zamršenost plemićkog života bili previše, pošto je bila običan pomorac. Pa, s vremenom će biti pronađena i uhapšena.

Važna činjenica, moguće smrtonosna činjenica, jeste da su Rena i Seta nestale i da niko ne zna tačno kada su to otišle. Ako pogrešna osoba primeti da se njihov odlazak tako podudara s presudnim časom i donese pogrešan zaključak... Pritisla je dlanovima oči i tiho uzdahnula, skoro ječeći.

Čak i da izbegne da na nju padne sumnja kako je umorila Tuon, ako ta žena jeste mrtva, svejedno će se od nje tražiti da se izvini carici, neka bi živela večno. Zbog smrti priznate naslednice Kristalnog prestola, njeno izvinjenje biće dugo i onoliko bolno koliko će biti ponižavajuće; možda će se završiti njenim pogubljenjem, ili nečim daleko gorim – prodajom u vlasništvo. Do toga zapravo doći neće, mada se to često odigrava u njenim košmarima. Ruka joj skliznu pod jastuk i dodirnu bodež golog sečiva pod njim. To sečivo je tek nešto duže od njene šake, ali više nego dovoljno oštro da joj raseče vene, ako je moguće u toploj kupki. Ako dođe vreme za izvinjenje, neće dočekati da stigne u Seandar. Ljaga na njenom obrazu možda bi se malo umanjila ako dovoljan broj ljudi pomisli da je taj čin sam po sebi izvinjenje. Ostaviće za sobom pismo u kojem to objašnjava. To će možda biti od pomoći.

Ipak, ima izgleda da je Tuon i dalje živa, i Surot se čvrsto držala te nade. Možda je neka od njenih preživelih sestara, u želji da se domogne prestola, naredila da Tuon bude ubijena i da se njeno telo sakrije, ali i Tuon je više puta sama nestajala bez traga i glasa. Kako bi pružile podršku toj predstavi, Tuonina der'sul'dam povelala je pre devet dana sve njene sul'dam i damane u unutrašnjost na vežbe – i od tada ih niko nije video. Vežbanje damana ne traje devet dana. A upravo danas – ne; to je već dobranih nekoliko sati zapravo bilo juče – Surot je saznala da je zapovednik Tuoninih telohranitelja takođe pre devet dana otišao iz grada, i to s pozamašnim odredom svojih ljudi, i još se nije vratio. To je previše da bi bilo slučajnost, i bezmalo je dokaz. U najmanju ruku, to je dovoljno da može da se nada.

Ali svaki od tih prethodnih nestanaka bio je deo Tuonine borbe da stekne blagonaklonost carice, neka bi živela večno, i da bude proglašena naslednicom. Svaki put je neka od njenih sestara, koje su joj takmaci, bila primorana ili ohrabrena na postupak

koji ju je ponizio kada se Tuon opet pojavila. Zašto bi sada povlačila takve poteze? Ma koliko preturala po glavi, Surot nije mogla da se seti dostojne mete van Seanšana. Razmotrila je mogućnost da je zapravo ona cilj, ali i to tek nakratko i samo stoga što nije mogla da se seti nikoga drugog. Tuon je može s tri reči lišiti njenog položaja u Povratku. Sve što treba da učini jeste da skine zar; tu Kći Devet Meseca, koja zapoveda Povratkom, govori carskim glasom. I najmanja sumnja da je Surot Ata'an Šadar, ono što se na ovoj strani Aritskog okeana zove Prijateljica Mraka, bila bi dovoljna da je Tuon preda Tragačima na ispitivanje. Ne, Tuon cilja na nekog drugog, ili na nešto drugo. Ako je i dalje u životu. Ali mora da bude. Surot ne želi da umre. Ona opipa sečivo.

Ništa drugo nije bitno ako ne može da posluži kao nagoveštaj gde bi Tuon mogla biti – ali to je izuzetno važno. Neizmerno. Među Krvlju se već šapuće da je ona mrtva, iako je objavljeno da je otišla na duži obilazak vojske. Što je duže nema, to će ti šapati biti glasniji, a s njima i pritisak na Surot da se vrati u Seandar i da se izvini. Ne može da se odupire daveka pre no što je ocene kao toliku sei'mosiev da će je slušati samo njene sluge i vlasništvo. Pogled će joj biti prikovan za zemlju. I niska i visoka Krv, a možda čak i običan svet, odbijajući da razgovaraju s njom. Ubrzo nakon toga, naći će se na brodu ma šta zapravo želela.

Nema sumnje da će Tuon biti ljuta kada je pronađu, ali malo je verovatno da će njeno nezadovoljstvo biti toliko da Surot bude obeščašćena i prisiljena da preseče vene; stoga Tuon *mora* biti nađena. Svi Tragači u Altari je traže – bar oni za koje Surot zna. Tuonini tragači nisu među tim koji su joj poznati, ali oni mora da je traže dvostruko žustrije nego ostali. Sem ako im se nije poverila. Ali za sedamnaest dana otkrivena je samo ona besmislena priča o tome da je Tuon iznuđivala nakit od zlatara, a za tu priču znaju i najobičniji vojnici. Možda...

Zasvođena vrata koja su se otvarala na predvorje lagano se odškrinuše i Surot smesta zatvori desno oko kako se zbog svetlosti iz druge prostorije ne bi odvikla od gledanja u mraku. Čim su se vrata dovoljno odškrinula, jedna bledokosa žena u prozirnoj odori kakve nose da'kovejl ušunja se u spavaću odaju i tiho zatvori vrata za sobom, tako da prostorijom opet zavлада mrkli mrak. Surot opet otvori oko i razazna senovitu priliku kako se šunja prema njenom krevetu – a druga senka, ogromna, odjednom se uzidgnu u uglu prostorije kada se Almandaragal bešumno diže na noge. Lopar može za tren oka preći preko sobe i skršiti vrat toj glupači, ali Surot je i dalje čvrsto držala bodež. Pametno je imati drugi odbrambeni red, čak i kada prvi deluje neprobojno. Na korak od kreveta, da'kovejl stade. U tišini koja je vladala njeno uplašeno disanje zvučalo je glasno.

„Prikupljaš hrabrost, Lijandrin?“, oštro upita Surot. Ta kosa boje meda, upletena u mnoštvo tananih pletenica, bila je dovoljna da je prepozna.

Da'kovejl ciknu i pade na kolena, pa pribi lice uz tepih. Bar je to naučila. „Nikad te ne bih povredila, Visoka gospo“, sлага ona. „Znaš da ne bih.“ Glas joj je bio užurban i zvučala je zadihano. Izgleda da nikada neće naučiti kada da govori a kada da ćuti, ništa više nego što će naučiti kako da se obraća s poštovanjem. „Visoka gospo,

obe smo u službi Velikog gospodara. Zar se nisam pokazala korisnom? Uklonila sam Alvin za tebe, da? Rekla si da bi volela da bude mrtva, Visoka gospo, i ja sam je uklonila.“

Surot se namršti i u mraku pridiže u sedeći položaj, a pokrivač joj skliznu u krilo. Lako je zaboraviti da su da'kovejl prisutne, pa čak i ta da'kovejl, a onda se čoveku omakne nešto što ne bi trebalo. Alvin nije bila opasna, već samo dosada i smetnja, i osećala se nelagodno na položaju Surotinog Glasa. Kada je dostigla taj položaj, ostvarila je sve što je ikada želela, pa je verovatnoća da će ga i najmanjom izdajom ugroziti bila neverovatno mala. Istina, da je slomila vrat padajući niz neko stepenište, Surot bi osetila samo malo olakšanje zato što se otarasila te dosade, ali otrov zbog kojeg su joj se oči iskolačile a lice poplavelo sasvim je druga stvar. Čak i usred potrage za Tuon, to je privuklo Tragače u Surotino domaćinstvo. Bila je primorana da zahteva da dođu i istraže ubistvo njenog Glasa. Prihvatila je da u njenom domaćinstvu ima Osluški-vača; ima ih u svakom. Ali Tragači se ne ograničavaju samo na slušanje i mogu da otkriju ono što mora ostati skriveno.

Bilo joj je iznenađujuće naporno da prikrije bes, pa joj je glas bio hladniji nego što je želela. „Lijandrin, nadam se da me nisi probudila samo da bi opet moljakala.“

„Ne, ne!“ Budala je digla glavu i čak ju je pogledala pravo u lice! „Visoka gospo, stigao je neki oficir kojeg je poslao general Galgan. Čeka da te odvede generalu.“

Surot je bila toliko razdražena da ju je glava zbolela. Žena je odugovlačila predaju poruke od Galgana i pogledala ju je u oči? Istina, u mraku, ali nju svejedno preplavi poriv da je zadavi golim rukama. Druga smrt, neposredno za onom prvom, povećala bi zanimanje Tragača za njeno domaćinstvo – ako za nju saznaju – ali Elbar bi s lakoćom uklonio telo; vešt je kada je reč o takvim zadacima.

Samo što uživa u tome da poseduje nekadašnju Aes Sedai koja se prema njoj ponašala onako nadmeno. Bilo bi joj veliko zadovoljstvo da od nje načini savršenu da'kovejl u svakom pogledu, ali vreme je da se toj ženi stavi povodac. Već kruže nezgodne glasine o nevezanoj maratđamane među njenim slugama. Ispašće dvanaestodnevno čudo kada sul'dam otkriju da je na neki način zaštićena, tako da ne može da usmerava, ali to će pomoći da se odgovori na pitanje zašto nije ranije vezana. Mada će Elbar morati da nađe neke Ata'an Šadare među sul'dam. To nikada nije lak posao – za divno čudo, mali broj sul'dam se okreće Velikom gospodaru – a ona više ne veruje nijednoj, mada se možda u Ata'an Šadar može imati više poverenja nego u ostale.

„Zapali dve svetiljke, pa mi donesi ogrtač i papuče“, reče i prebaci noge preko ruba kreveta.

Lijandrin potrča do stola gde je na pozlaćenom tronošcu stajala poklopljena zdela s peskom i zasikta kada je nemarno dodirnu, ali brzo nađe mašice i iz zdele uze žeravicu, pa je duvanjem rasplamsa i njom pripali dve posrebrene svetiljke, podešavajući fitilje tako da gore ravnomerno i da se ne puše. Po tome kako priča moglo se zaključiti da smatra sebe ravnom Surot, a ne njenim vlasništvom, ali korbač ju je naučio da hitro radi šta joj se kaže.

Okrećući se s jednom svetiljkom u ruci, trže se i priguši vrisak kada u uglu ugleda uspravljenog Almandaragala, očiju okruženih rožnatim naborima usredsređenih na nju. Čovek bi pomislio da ga nikada ranije nije videla! Mada, mora se priznati da je on zastrašujući prizor – visok deset stopa i skoro dve hiljade funti težak, glatke kože nalik crvenkastosmeđem oklopu, skupljao je i širio šestoprste prednje šape, tako da su mu se kandže izvlačile i uvlačile. Izvlačile i uvlačile.

„Smiri se“, naredi Surot loparu, što je bila poznata zapovest, ali on razjapi usta i pokaza oštre zube pre nego što se spusti na pod i položi ogromnu okruglu glavu na šape, kao da je pas. Više nije zatvarao oči. Lopari su veoma pametni i očigledno je da on nema poverenja u Lijandrin ništa više nego ona.

Premda je sa strahom gledala Almandaragala, da’kovejl je prilično brzo iz jednog visokog izrezbarenog ormara donela plave somotske papučice i belu svilenu odoru, gusto izvezenu zelenim, crvenim i plavim koncem, pa ju je pridržala da Surot gurne ruke u rukave, ali Surot je morala sama privezati dugi pojas i isturiti nogu pre nego što se Lijandrin setila da klekne i nazuje joj papučice. Očiju joj, ali ta žena je nespособna!

Surot se na slabom svetlu pogleda u pozlaćenom stonom ogledalu prislonjenom uza zid. Oči joj behu upale i od iznurenosti okružene podočnjacima, a rep joj je padao niz leđa, labavo upleten pred spavanje. Nema sumnje da mora i da izbrije glavu. Vrlo dobro. Galganov glasnik pomisliće da ju je skrhala žalost zbog Tuon, što na neki način i jeste istina. Ali pre nego što sasluša vojskovođinu poruku, mora se pobrinuti za jednu sitnicu.

„Lijandrin, trči do Rosale i preklinji je da te dobro izdeveta“, reče.

Da’kovejl rastvori usnice, a oči joj se zgranuto razrogačiše. „Ali zašto?“, zakuka. „Ništa nisam uradila!“

Surot zategnu čvor na pojasu još više kako je ne bi udarila. Kad bi se pročulo da je sama udarila da’kovejl, pogled bi joj mesec dana bio spušten. Ona svakako nije dužna da se objašnjava svom vlasništvu, ali kada Lijandrin bude u potpunosti naučila gde joj je mesto, nedostajće joj te prilike da joj trlja na nos koliko je nisko pala.

„Zato što si odugovlačila da me obavestiš o generalovom glasniku. Zbog toga što sebe i dalje zoveš ‘ja’ a ne ‘Lijandrin’. Zato što me gledaš u oči.“ To nije mogla a da ne prosićke kroza zube. Lijandrin se sa svakom njenom rečju sve više grčila, a sada je uprla pogled u pod, kao da će to ublažiti njen prestup. „Zato što preispituješ moja naređenja umesto da se pokoravaš. I na kraju – na kraju, ali za tebe najvažnije – zato što želim da budeš istučena. A sad trči i ispričaj Rosali sve ove razloge kako bi te dobro istukla.“

„Visoka gospo, Lijandrin sluša i pokorava se“, procvile da’kovejl, naposletku uspevši da makar nešto uradi kako treba, i pojuri ka vratima tako brzo da ostade bez jedne bele papučice. Suviše prestravljena da bi se vratila po nju, mada, možda nije ni primetila da ju je izgubila – i dobro je što se nije vraćala – grčevito otvori vrata i izjuri. Slanje vlasništva na očitavanje bukvice ne bi trebalo da u njoj budi toliko zadovoljstvo, ali ipak ga oseća. O da, oseća ga.

Surot na tren stade kako bi umirila disanje. Jedno je ako bude izgledala kao da žali, ali sasvim je drugo ako bude delovala uznemireno. Razdražena je zbog Lijandrin, mučnih prisećanja na svoje košmare, strahovanja zbog Tuonine sudbine, ali još većih zbog svoje – ali nije pošla za da'kovejl pre nego što je njeno lice u ogledalu pokazivalo samo duboki spokoj.

Predvorje njenih odaja bilo je ukrašeno po drečavim eboudarskim običajima – plava tavanica oslikana belim oblacima, žuti zidovi i pod popločan zelenim i žutim pločicama. Čak i pošto je nameštaj zamenila svojim visokim paravanima, pri čemu samo dva nisu najbolji umetnici oslikali pticama ili cvećem, drečavost i razmetljivost nisu se umanjili. Kada je videla spoljna vrata, koja je Lijandrin očigledno bežeći ostavila otvorena, tiho je zarežala, ali odagnala je da'kovejl iz misli i usredsredila se na čoveka što je stajao i proučavao paravan na kom je bila naslikana kori, ogromna pegava mačka iz Sen T'dora. Vižljast i prosed, u prugastom plavo-žutom oklopu, na tih zvuk njenih koraka hitro se okrenuo u mestu i pao na jedno koleno, mada je bio niskog roda. Na kalpaku pod miškom bile su tri vitke plave perjanice, tako da poruka mora da je bila vrlo važna. Naravno, mora biti vrlo važna kada ju je u to doba uznemirio. Podariće mu oprost. Ovog puta.

„General-barjaktar Mikel Nađira, Visoka gospo. Kapetan-general Galgan ti šalje pozdrave i obaveštenje da je dobio vesti iz Tarabona.“

Surot se ne suzdrža, već izvi obrve od iznenađenja. Tarabon? Tarabon je bezbedan kao Seandar. Prsti joj se sami od sebe trznuše, ali još nije našla zamenu za Alvin. Moraće lično da razgovara s tim čovekom. Glas joj je ogrubeo zbog ljutnje u vezi s tim i nimalo se nije potrudila da ga smekša. Kleknuo je umesto da se prospe po zemlji! „Kakve vesti? Ako su me probudili zbog novosti o Aijelima, neće mi biti drago, barjaktar-generale.“

Čovek se nije uplašio na zvuk njenog glasa. Čak je i digao pogled, skoro dovoljno da joj se zagleda u oči. „Ne o Aijelima, Visoka gospo“, spokojno odgovori. „Kapetan-general Galgan želi da ti lično to objasni, tako da možeš jasno i ispravno čuti svaku sitnicu.“

Surot na tren ostade bez daha. Bez obzira na to je li Nađira samo nevoljan da joj saopšti sadržaj tih depeša, ili mu je naređeno da to ne čini – to zvuči zlosutno. „Pođi napred“, zapovedi, pa izađe iz prostorije ne čekajući ga i što je bolje umela ne obraćajući pažnju na dva pripadnika Mrtve straže koji su kao kipovi stajali u hodniku, ispred vrata. Sva se ježila od „časti“ koja joj je ukazana time što je čuvaju ti ljudi u crveno-zelenim oklopima. Otkad je Tuon nestala, pokušavala je da na njih uopšte ne obraća pažnju.

Hodnikom su se pružale pozlaćene podne svetiljke, čiji su plamičci treperili od promaje na kojoj su se njihale tapiserije s brodovljem i morem; bio je prazan ako se izuzme nekoliko livrejisanih dvorskih slugu, koji su žurili da završe prve jutarnje poslove i mislili da je duboko klanjanje dovoljno. I uvek gledaju pravo u nju! Da možda popriča s Beslanom? Ne; novi kralj Altare joj je sada ravan, makar po zakonu, a sem toga čisto sumnja da bi on naterao svoje slugu da se ponašaju kako treba. Zurila je pravo preda se dok je hodala kako ne bi morala da gleda uvrede služinčadi.

Nađira je brzo sustiže, grabeći koracima koji su odzvanjali po isuviše jarkim plavim podnim pločicama, i stade da korača rame uz rame s njom. Zapravo, vodič joj nije ni bio potreban. Znala je gde je Galgan zacelo čeka.

Ta prostorija je isprva bila plesna dvorana, četvrtasta, stranica dugih trideset koraka, a tavanice oslikane čudesnim pticama i ribama koje su se među oblacima i talasima nestašno poigravale u prizoru koji je često zbunjivao posmatrača. Od prvobitne odaje ostala je samo tavanica. Sada se uz bledocrvene zidove prostiru podne svetiljke i police pune izveštaja u kožnim omotima. U smeđe odeveni pisari trčkarali su prolazima između dugih, kartama zastrtih stolova poredanih po zelenom popločanom podu. Jedna mlada zapovednica, potporučnik bez perjanica na svom crveno-žutom kalpaku, protrčala je pored Surot i ne mrdnuvši se da se prostre po podu. Pisari su se samo stisnuli da joj se sklone s puta. Galgan previše oduška daje svojim ljudima. Tvrdi da ono što on naziva preteranim pridržavanjem pravila ponašanja ume da u „pogrešno vreme“ ometa uspeh u radu; ona to naziva drskošću.

Lunal Galgan, visok čovek u crvenoj odori bogato izvezenoj pticama jarkog perja, snežnobelu kosu je na inače izbrijanoj glavi istakao u čelenku i upleo je u čvrst ali neuredan rep koji mu je padao do ramena; stajao je za stolom blizu središta prostorije, okružen drugim visokim zapovednicima, pri čemu su neki od njih bili u oklopnim prsnicima, a drugi u odorama i bezmalo jednako razbarušeni kao ona. Izgleda da nije najpre njoj poslao glasnika. Upinjala se da joj se na licu ne vidi koliko je besna. Galgan je došao s Tuon i Povratkom, tako da je o njemu malo znala, sem da su njegovi preci bili među prvima koji su podržali Lutaira Pendraga i da je na glasu kao vojnik i vojskovođa. Pa, dobar glas i istina nekad su jedno te isto, ali on se njoj ne dopada isključivo zbog toga kakav je čovek.

Pokrenuo se kada je čuo da mu prilazi i svečano je uhvatio za ramena, pa je poljubio u oba obraza, tako da je bila primorana da mu odgovori na pozdrav, pokušavajući da se ne mršti zbog jakog mošusnog mirisa koji je voleo da stavlja. Galganovo lice je bilo glatko koliko su mu to bore dozvoljavale, ali učinilo joj se da u njegovim plavim očima vidi tračak zabrinutosti. Čitav niz muškaraca i žena iza njega, mahom pripadnika niže Krvi i ljudi niskog roda, otvoreno se mrštio.

Velika karta Tarabona raširena preko stola ispred nje, s četiri svetiljke na uglovima da joj ne daju da se skupi, bila je dovoljan razlog za zabrinutost. Karta je bila prekrivena oznakama, crvenim klinovima koji označavaju seanšanske snage u pokretu i crvenim zvezdama koje obeležavaju utaborene snage, a nad svakom oznakom je bio mali steg od hartije ispisan brojem i sastavom jedinica. Raštrkani po karti, po čitavoj karti, bili su crni diskovi koji su označavali sukobe, i još više belih diskova što su simbolisali neprijateljske snage, pri čemu mnogi nisu imali stegove. Kako je uopšte moguće da u Tarabonu ima neprijatelja? Bezbedan je kao...

„Šta se desilo?“, ona htela da čuje.

„Pre otprilike tri sata počeli su da stižu rakeni sa izveštajima od poručnik-general Turana“, počeo Galgan kao da razgovaraju o nečemu drugom. Namerno *nije* lično podnosio izveštaj. Posmatrao je kartu dok je pričao, nijednom ne pogledavši u

njenom smeru. „Izveštaji nisu potpuni – svaki novi izveštaj dodaje ponešto na spisak i očekujem da se to još neko vreme neće menjati – ali ono što sam video sve vodi ka jednome. Od jučerašnje zore, sedam velikih logora za snabdevanje pregaženo je i spaljeno, kao i preko dvadesetak manjih logora. Dvadeset karavana je napadnuto, a kola i njihov tovar zapaljeni. Sedamnaest malih postaja je zbrisano, a jedanaest patrola se nije vratilo, a sem toga bilo je još petnaest čarki. Takođe je došlo do nekoliko napada na naše doseljenike. Ima svega nekoliko poginulih, mahom ljudi koji su pokušavali da brane svoju imovinu, ali izgorelo je prilično kola i zaliha, skupa s nekim polupodignutim kućama – i svuda je uručena ista poruka. Napustite Tarabon. Sve su to činile družine koje su brojale između dvesta i možda pet stotina ljudi. Procenjuje se da ih je najmanje deset hiljada, a možda dvostruko toliko, te da su svi Tarabonci. O, da“, nehajno završi, „a većina ih nosi prugaste oklope.“

Došlo joj je da zaškrguće zubima. Galgan zapoveda vojnicima Povratka, ali ona ima zapovedništvo nad Hailene, Predvodnicima, te je samim tim po činu viša uprkos njegovoj čelenci i crveno lakiranim noktima. Pretpostavljala je da je jedini razlog zašto on nije ustvrdio da su Predvodnici utopljeni u Povratak samim njegovim dolaskom to što bi onda on preuzeo odgovornost za Tuoninu bezbednost. I na njega bi palo da se izvini, ukoliko bi to bilo neophodno. Preslabo je reći da ga ne voli. Duboko prezire Galgana.

„Pobuna?“, upita ga, ponoseći se smirenošću svog glasa. U sebi je počela da izgara.

Galganova seda pletenica lagano se zanjihla kada je odmahnuo glavom. „Ne. Svi izveštaji kažu da su se naši Tarabonci dobro borili, a imali smo i nešto uspeha i zarobili nekoliko ljudi. Nijednog od njih nema na spiskovima odanih Tarabonaca. Nekoliko je prepoznato kao Zmajuzakleti, za koje se veruje da su u Arad Domanu. A ime Rodela Ituraldea više se puta spomenulo kao ime mozga iza svega toga i vođe. Domanac. On bi trebalo da je jedan od najboljih vojskovođa sa ove strane okeana – i ako je on sve ovo pripremio i izveo“, mahnu preko karte, „onda verujem u to.“ Budala zvuči kao da mu se divi! „Nije reč o pobuni, već o upadu velikih razmera. Ali neće se izvući odavde ni sa izbliza onoliko ljudi koliko je uveo.“

Zmajuzakleti. Na tu reč kao da neka pesnica stisnu Surot za grlo. „Ima li Aša'mana?“

„Onih ljudi što usmeravaju?“ Galgan se namršti i načini znak protiv uroka, izgleda ne shvatajući šta radi. „Nema pomena o njima“, odgovori suvim glasom, „a mislim da bi bilo.“

Ključajući od besa, osećala je duboku potrebu da prasne na Galgana, ali vrištanje na drugog pripadnika visoke Krvi spustilo bi joj pogled. A da bude još gore, time ništa ne bi dobila. Ipak, taj bes mora biti nekud usmeren. Mora da izađe iz nje. Ponosila se onim što je postigla u Tarabonu, a zemlja sada kao da se napola vratila u metež koji je zatekla kada se tu tek iskrcala. A za to je kriv jedan čovek. „Taj Ituralde.“ Glas joj beše leden. „Hoću njegovu glavu!“

„Ništa se ne boj“, promrmlja Galgan, sklapajući ruke iza leđa i saginjući se da pogleda jedan od manjih barjaka. „Neće proći dugo pre nego što ga Turan otera nazad u Arad Doman – i to povijenog repa. Uz malo sreće, biće s jednom od onih družina koje hvatamo.“

„Sreće?“, prasnu ona. „Ne verujem u sreću!“ Sada je otvoreno besnela i nije joj ni padalo na pamet da pokuša da ponovo suzbije gnev. Pogled joj je leteo po karti, kao da tako može naći tog Ituraldea. „Ako Turan progoni stotinu družina, kako se iz tvojih reči može zaključiti, biće mu potrebno više izviđača da ih otkrije, a ja želim da budu otkrivene. Sve do jedne. Naročito Ituralde. Generale Julane, hoću da četiri od svakih pet – ne, devet od svakih deset rakena u Altari i Amadiciji pređu u Tarabon. Ako Turan sa svim tim ne bude mogao da ih nađe, onda može da vidi hoće li me upravo njegova glava zadovoljiti.“

Julan, tamnoputi čovečuljak u plavoj odori izvezenoj crnoglavim orlovima, mora da se oblačio u tolikoj žurbi da je zaboravio da nanese smesu koja obično drži periku na mestu, jer ju je neprestano dodirivao da bi se uverio da stoji kako treba. On je zapovednik vazduha Predvodnika, ali zapovednik vazduha Povratka samo je general-barjaktar, pošto je čovek višeg čina preminuo za vreme putovanja. Julan s njim neće imati nikakvih nevolja.

„Mudar potez, Visoka gospo“, reče on i zagleda se u kartu mršteći se. „Ali mogu li da predložim da ostavite rakene u Amadiciji, kao i one dodeljene general-barjaktaru Kirganu? Rakeni su nam nabolji način za nalaženje Aijela, a u poslednja dva dana još nam nije pošlo za rukom da nađemo one Bele plaštove. Tako će general Turan svejedno imati...“

„Aijeli su svakim danom sve manja nevolja“, odbrusi mu ona, „a nekoliko odmetnika nije ništa.“ On nakloni glavu u znak saglasnosti, jednom rukom držeći periku da mu ne spadne. Naposletku, on je samo niska Krv.

„Teško se može reći da je sedam hiljada ljudi tek nekoliko odmetnika“, suvo promrmlja Galgan.

„Biće kako ja zapovedam!“, prasnu ona. Prokleta da su ta takozvana Deca svetla! Još nije odlučila da li da od Asunave i ono nekoliko hiljada što su ostali načini da’kovejl. Jeste da su ostali, ali koliko će proći pre nego što i oni postanu izdajice? A Asunava izgleda mrzi damane. Čovek je neuravnotežen!

Galgan slegnu ramenima, kao da mu je sasvim svejedno. U crveno lakirani nokti predoše preko karte, kao da priprema pokrete vojske. „Ne bunim se, sve dok ne budeš tražila i to’rakene. S time se mora nastaviti. Altara gotovo bez borbe pada u naše ruke. Još nisam spreman da krenem na Ilijan, a moraćemo brzo umiriti Tarabon. Narod će se okrenuti protiv nas ako ne budemo mogli da im pružimo bezbednost.“

Surot zažali zbog toga što je dopustila da se vidi koliko je gnevna. On *nema ništa* protiv? On još nije spreman za Ilijan? Samo što nije otvoreno rekao kako ne mora da sledi njena naređenja, ali ne želi da s njenom vlašću prihvati i njene odgovornosti.

„Generale Galgane, očekujem da ova poruka bude poslata Turanu.“ Glas joj je bio staložen samo zahvaljujući snazi njene volje. „Ima da mi pošalje glavu Rodela Ituraldea, makar morao da ga progoni preko Arad Domana i u Pustoš. A ako mu ne pođe za rukom da mi pošalje tu glavu, *uzeću* njegovu.“

Galgan na tren stisnu usne i namršti se na kartu. „Turanu je ponekad potrebno da oseća vatru pod petama“, promrmlja, „a Arad Doman je oduvek bio njegov naredni cilj. U redu. Surot, tvoja poruka će biti poslata.“

Više ne može da boravi u istoj prostoriji s njim. Bez reči se okrenu i ode. Da je progovorila, *zaista* bi završitala. Ljutitim koracima vratila se u svoje odaje i ne trudeći se da prikriva srdžbu. Naravno, stražari Mrtve straže ničim nisu pokazali da su je primetili; kao da su isklesani od kamena – zbog čega ona uz tresak zalupi vrata predvorja za sobom. Možda su to primetili!

Prišavši svom krevetu, zbaci papuče sa stopala i pusti da joj ogrtač padne na pod. Mora da pronade Tuon. *Mora*. Kad bi samo mogla da odgonetne ko je ili šta je Tuonina meta, da odgonetne gde je ona. Kad bi samo...

Odjednom, zidovi njene spavaće odaje, tavanica, pa čak i pod, zablistашe srebrnastom svetlošću. Kao da *postaše* svetlost. Zgranuto uzdahnuvši, ona se lagano okrenu, zureći u kutiju od svetlosti oko sebe i shvati da gleda u ženu sačinjenu od zatalasanog ognja i odevenu u zatalasani oganj. Almandaragal je skočio na noge, čekajući da mu vlasnica zapovedi da napadne.

„Ja sam Semirhag“, prozbori ognjena žena glasom nalik na pogrebni gong.

„Trbuh, Almandaragale!“ Ta zapovest, kojoj ga je naučila još kao dete jer joj je bilo zabavno da se lopar prostire na trbuh pred njom, završila se stenjanjem jer ju je i ona poslušala istog trena kada ju je izdala. Ljubeci crveno-zeleni tepih, kaza: „Živim da služim i da se pokoravam, velika gospodarice.“ Nimalo nije sumnjala da ta žena nije ona za koju se izdaje. Ko bi se usudio da laže da mu je *to* ime? I ko bi mogao da se prikaže kao živa vatra?

„Mislim da bi takođe volela da vladaš.“ Zvonki gong zvučao je blago nasmevano, ali onda se zaoštri. „Pogledaj me! Ne volim što vi Seanšani izbegavate da me gledate u oči. Kao da nešto krijete. Surot, ne želiš ni da pokušaš da sakriješ nešto od mene.“

„Naravno da ne, velika gospodarice“, odgovori Surot i pridiže se da sedne na pete. „Nikada, velika gospodarice.“ Diže pogled do ženinih usta, ali nije mogla naterati sebe da ga podigne još više. To će zaceo biti dovoljno.

„Bolje“, promrmlja Semirhag. „A sad – kako bi volela da vladaš ovim zemljama? Nekoliko smrti – Galgan i još neki – i mogla bi se uz moju pomoć proglasiti carica. To teško da je od neke važnosti, ali okolnosti su takve da se ukazala prilika, a ti bi svakako bila poslušnija nego sadašnja carica.“

Surot nešto preseče u trbuhu. Bojala se da će možda povratiti. „Velika gospodari-ce“, obamrlo reče, „kazna za to je izvođenje pred istinsku caricu, neka bi živela večno, pa guljenje čitave kože s tebe, uz najveću brigu da ostaneš u životu. Nakon toga...“

„Domišljato, premda primitivno“, prekide je Semirhag. „Ali nebitno. Carica Radanan je mrtva. Zadivljujuće koliko u ljudskom telu ima krvi. Dovoljno da se pokrije čitav Kristalni presto. Surot, prihvati ovu ponudu. Neću ti ponovo nuditi. Ti bi omogućila da se neke stvari zgodnije završe, ali ne toliko da bih se drugi put mučila.“

Surot natera sebe da diše. „Onda je Tuon carica, neka bi živela...“ Tuon će uzeti novo ime, koje će se retko pominjati van carske porodice. Carica je carica, neka bi živela večno. Obrlivši se rukama, Surot zajeca. Nije mogla prestati da se trese. Almandaragal diže glavu i pogleda je, cvileći upitno.

Semirhag se zasmija i to zazvuča kao muzika velikih gongova. „Žališ Radanan, Surot, ili ti je toliko mrsko što je Tuon postala carica?“

Surot objasni, u naletima od po tri ili četiri reči, isprekidanim, neobuzdanim ridanjem. Budući proglašena nasleđnicom, Tuon je postala carica istog trena kada joj je majka umrla. Sem u slučaju da je njena majka ubijena, što mora da je naredila neka od njenih sestara i što znači da je i Tuon zacementirana. Ali ništa od svega toga ne čini ni najmanju razliku. Običaj će biti izveden do kraja. Moraće da se vrati u Seandar i izvini se zbog Tuonine smrti, zbog caričine smrti – i to upravo ženi koja ju je pripremila i naredila. A ona, naravno, neće sesti na presto sve dok Tuonina smrt ne bude obznanjena. Surot nije mogla naterati sebe da prizna kako će se pre toga ubiti; sramota je to reći naglas. Reči zamreše kada ona počne da se trese od ridanja. Ne želi da umre. Obećano joj je da će živeti večno!

Ovog puta, Semirhagin smeh bio je toliko iznenađujući da su Surotine suze stale od zgranutosti. Ona ognjena glava bila je zabačena i smejala se zvonkim grohotom. Semirhag naposljetku povraća vlast nad sobom i ognjenim prstima obrisala ognjene suze. „Vidim da nisam bila jasna. Radanan je mrtva, kao i njene kćeri, sinovi i pola carskog dvora. Izuzev Tuon, *nema* carske porodice. Nema carstva. Seandarom vladaju rulje i pljačkaši, kao i u desetak drugih gradova. Najmanje pedeset velmoža se nadmeće za presto, s vojskama na ratnim poljima. Rat besni od Aldilskih planina do Salakinga. Zato ćeš ti biti savršeno bezbedna ako ukloniš Tuon i proglasiš se caricom. Čak sam sredila da jedan brod, koji bi uskoro trebalo da pristane, donese vest o toj nedaći.“ Opet se zasmija i kaza nešto čudno. „Neka gospodar haosa vlada.“

Surot nije mogla a da se ne zablene u nju. Carstvo... uništeno? Semirhag je ubila... Naručena ubistva nisu strana Krvi, visokoj ili niskoj, niti u krugu carske porodice, ali da neko tako posegne u carsku porodicu – užasavajuće je i nezamislivo. Čak i neko od Da'koncionara, Izabranika. Ali da ona postane carica, pa makar tu. Obuze je vrtoglavica i ludaka želja da prasne u smeh. Mogla bi načiniti pun krug, da pokori te zemlje tu, pa da pošalje vojske da povrate Seanšan. Uz silan napor, pođe joj za rukom da povraća vlast nad sobom.

„Velika gospodarice, ako je Tuon zaista živa, onda... onda će biti veoma teško ubiti je.“ Morala je silom istisnuti te reči iz sebe. Ubiti caricu... Bilo je teško čak i da pomisli na to. Da bi postala carica. Osećala se kao da će joj glava odlebdeti s ramena. „S njom će biti njene suđane i damane, kao i nešto Mrtve straže.“ Teško? Pod tim okolnostima, biće nemoguće ubiti je. Sem ako joj ne pođe za rukom da navede Semirhag da to sama učini. Šest damana moglo bi biti opasno čak i po nju. Sem toga, ljudi niskog roda imaju jednu izreku: „Moćni naređuju bednima da kopaju po blatu, tako da su njima ruke čiste.“ Slučajno je čula tu izreku i kaznila čoveka koji ju je izgovorio, ali svedeno je tačno.

„Razmisli, Surot!“ zapovednički su zazvonili gongovi. „Kapetan Muzenge i ostali otišli bi iste noći kad i Tuon i njena služavka da su imali ikakvog nagoveštaja šta ona smeri. Traže je. Moraš se iz sve snage potruditi da je ti prva pronađeš, ali ako u tome ne uspeš – njena Mrtva straža biće slabija zaštita nego što izgleda. Svi vojnici u